TRST, torek 23. avgusta 1955
Leto XI. - Št. 198 (3127)

PRIMORSKI DNEVNIK

OKRAJNA ŠTUDIJSKA GORICA SOLKAN

Cena 20 lir
Poštnina plačana v gotovini
Tel. 94 638, 93 808, 37-338

UREDNIŠTVO: UL. MONTECCHI št. 6, III. nad. — TELEFON 93-808 IN 94-638 — Poštni predal 559 — UPRAVA: UL. SV. FRANCISKA št. 20 — Tel. 37-338 — OGLASI: od 8.-12.30 in od 15.-18. — Telefon 37-338 — CENE OGLASOV: Za vsak mm višine v širini 1 stolpca: trgovski 60, finančno-upravni 100, osmrtnice 90 lir - Za FLRJ za vsak mm širine 1 stolpca za vse vrste oglasov po 30 din - Podruž.: GORICA, Ul. S. Pellico 1-II., Tel. 33-82

NAROČNINA: mesečna 350, četrtletna 900, polletna 1700, celoletna 3200 lir. — Federat. ljudska republika Jugoslavija: Izvod 10, mesečno 210 din. Poštni tekoči račun Založništvo tržaškega tiska Trst 11-5374 — ZA FLRJ: Agencija demokratičnega inozemskega tiska, Državna založba Slovenije, Ljubljana, Stritarjeva 3-I., tel. 21-928, tekoči račun pri Komunalni banki v Ljubljani 60 - KB - 1 - Z - 375 - Izdaja Založništvo tržaškega tiska D. ZOZ - Trst

OB VIDEMSKEM SPORAZUMU

Sporazum o obmejnem prometu na mejnem področju med Jugoslavijo in Italijo, katerega sklenitev so napovedali vseh zadnjih deset dni, je bil po devetmesečnih pogajanjih v soboto podpisan. Sporazum izpolnjuje določila londonske Spomenice o soglasju, njegova veljavnost pa je poleg tega raztegnjena na vse področje jugoslovansko-italijanske meje, kar kaže, da sta obe vladi pravilno upoštevali interese obmejnega prebivalstva.

Pomen sporazuma je dvojen. Na eni strani kaže na široke možnosti sporazumevanja in sodelovanja med obema sosednima državama, Italijo in Jugoslavijo. Te možnosti so bile in so še danes le v majhni meri izkoriščene; če bo videmski sporazum prispeval — in po našem mnenju nedvomno bo — k njihovi širši realizaciji, samo po tem pomeni važen dogodek, ki se uvršča v širši okvir, kot je zgolj reševanje lokalnih problemov.

Na drugi strani je namen sporazuma, da se rešijo števila vprašanja, ki so nastala za prebivalstvo zaradi narave razmejitve. Namen videmskih pogajanj je bil, kot poudarjajo tudi izjave delegatov po podpisu, da se upoštevajo koristi obmejnega prebivalstva in da se čim bolj olajša njegovo življenje. Če omenimo nadalje le izjave uradnih predstavnikov iz Gorice, med njimi goriškega župana, pa je razvidno, koliko si to mesto obeta od videmskega sporazuma v okviru svojega kritičnega gospodarskega položaja. V tem pogledu bo dejanski uspeh sporazuma seveda odvisen od načina izvajanja. Prepričani smo, da bo v okviru rastočega sodelovanja med Italijo in Jugoslavijo izvajanje res prevevala želja po upoštevanju koristi prizadetega prebivalstva, ki so jo izrazili predstavniki obeh delegacij po sobotnem podpisu v Vidmu. Zaradi tega upamo, da ne bo razlogov za pritožbe, kot se slišijo na primer na račun izdajanja potnih listov v Trstu.

Posebno pozitivno je to, da dopušča sporazum, da posebna mešana komisija, ki jo ustanavlja, revidira nekatera njegova določila in jih izpopolni v korist prebivalstva. Tako je na primer mogoče ugotoviti, da so količine blaga in valute, ki se lahko prenašajo čez mejo, zelo majhne; za nekatere vrste blaga so celo minimalne. Dejstvo, da prepušča sporazum mešani komisiji možnost, da jih poveča, dokazuje, da sta se tega zavedali tudi obe delegaciji. Prav pa sta se držali pravilnega načela, da zaradi nekaterih podrobnosti ne kaže zavlačevati sklenitve sporazuma, saj so pogajanja že tako trajala tri četrt leta. Prepričani smo, da se bodo v konstruktivnem izvajanju sporazuma in z razvojem splošnega sodelovanja med Italijo in Jugoslavijo tudi te pomanjkljivosti sčasoma odpravile.

Odmev med prebivalstvom tako kaže na velik pomen sporazuma in na zadovoljstvo, da je bilo to vprašanje končno rešeno. Tudi način, kako so to vprašanje rešili, je — razen omenjenih morda še nekaterih pomanjkljivosti — na splošno zadovoljiv, zlasti če se upoštevajo nekatere zaviralne okoliščine, predvsem hujskaška gonja določenih tržaških krogov proti videmskim pogajanjem in proti londonski Spomenici sploh. Tržaška federacija PSDI je na primer večkrat opozarjala na negativni vpliv, ki ga ti krogi izvajajo na videmska pogajanja in izražala v zvezi s tem celo pomisleke glede sestave italijanske delegacije; oboje poudarja PSDI tudi v svoji včerajšnji izjavi ob podpisu sporazuma.

Da ti krogi v Trstu še ne mirujejo, kažeta sobotni izjavi tržaškega župana Bartolija in pokrajinskega sekretarja demokristjanske stranke Romana tržaškemu radiu; Bartolijevo izjavo je s precejšnjim poudarkom objavil tudi »Piccolo«. Iz izjav je razvidno, s kolikšno muko sta oba iztisnila iz sebe tistih nekaj medlih besed o sporazumu (»Kljub temu mislim, da je v sporazumu še nekaj pozitivnega,« pravi Romano), in je torej treba iskati te kroge, o katerih govori poročilo PSDI.

Šovinistične izjave, iredentistične želje in hujskaške grožnje niso nič novega, kar spregovorijo Bartoli, Romano in še nekateri. Vsekakor pa v tem duhu nikoli ne bi moglo priti do videmskega sporazuma, kot sploh ne do kakršnega koli sodelovanja med Italijo in Jugoslavijo. Tudi ugodnim učinkom sporazuma lahko samo škodujejo. Na srečo kažejo na primer pozitivne izjave goriških osebnosti, tudi Bartolijevih in Romanivoh strankarskih tovarišev, da so take tendence omejene le na določene hujskaške kroge in da niso vsi Bartolijevega mnenja. V interesu sodelovanja in sožitja bi bilo, ko bi bilo takim hujskaškim krogom čim temeljiteje onemogočeno, da nadaljujejo svoje razdiralno delo.

Škodljivost tega početja morda v teh dneh najbolj občutijo vsi tisti, ki so prav na hujskanje takšnih ljudi zapuščali svoje domove in se selili v Trst. Prav tako jo občutijo tisti prebivalci Miljskih hribov, ki bi, ko bi ne bilo »prizadevnosti« njihovega župana in voditelja njegove stranke, s svojih domov mirno vsak dan hodili na delo v Milje ali v Trst. Prav tako je čudno, da se kot prvi in sila zavzeti kritik sporazuma pojavlja »Il Lavoratore«, glasilo stranke, katere vodstvo je dolga leta napadalo in poskušalo onemogočiti vsakršno možnost sporazumevanja med Italijo in Jugoslavijo.

Med prvimi rezultati videmskega sporazuma bi moralo biti dejansko izvajanje aprilskega rimskega sporazuma o obmejni trgovini med Trstom in okolišnjimi jugoslovanskimi področji. Baje je bilo izvajanje tega sporazuma v Rimu odloženo prav zaradi nedokončanih pogajanj v Vidmu.

Na splošno pa odpira sobotni sporazum še ena vrata za čim širše urejanje odnosov in nerešenih vprašanj med Jugoslavijo in Italijo in za čim globlje sodelovanje med obema sosednima državama. Od tega bo imelo tudi obmejno prebivalstvo še dodatno korist k oni, ki mu jo zagotavlja sporazum o obmejnem prometu.

Razgovori Madžarska - FLRJ o nerešenih finančnih vprašanjih

BEOGRAD, 22. — Kot poročajo, se bodo 5. septembra v Beogradu začeli jugoslovansko-madžarski razgovori o nekaterih nerešenih finančnih vprašanjih. Jugoslovansko delegacijo bo vodil Mijalko Todorović, član Zveznega izvršnega sveta na čelu madžarske delegacije pa bo minister za zunanjo trgovino Laszlo Hay.

Nad tisoč mrtvih v Maroku in Alžiru med neredi ob obletnici izgnanstva Ben Jusefa

Nova francoska vojaška ojačenja - Smrt vrhovnega poveljnika francoskih sil v Maroku
Francoske čete do tal porušile devet vasi - Začetek razgovorov v Aix-Les-Bainsu

PARIZ, 22. — Medtem ko so se v Aix Les Bainsu začeli francosko-maroški razgovori, se mir v Severno Afriko še ni v celoti povrnil. V Maroku je položaj še vedno napet. V Uad Zemu, kjer je ob množičnih demonstracijah bilo največ žrtev, so bili danes zjutraj novi neredi, med katerimi je bil ubit en legionar. Cesta med Uad Zemom in Kenifro, kjer so bili včeraj ubiti trije novinarji, je zaprta za promet. Glavni incidenti pa so bili včeraj v najvažnejšem centru fosfata na svetu Kurigbi, kjer so uporniki napadli tamkašnje rudnike in naprave. V borbi proti upornikom je poseglo letalstvo in oklepne enote. Žrtve so bile velike. Prav tako je tudi škoda ogromna. Uporniki so zažgali in opustošili vse naprave in škoda znaša nad milijardo frankov. Drugi incidenti so bili včeraj tudi v Marakešu, kjer so bili pri spopadih med demonstranti in policijo 4 mrtvi, ter v Meknesu in drugih krajih blizu Casablance. Med spopadi je bilo skupno 16 mrtvih.

Število žrtev med demonstracijami 20. avgusta ni še v celoti znano. Do sedaj se navajajo sledeči podatki: 105 mrtvih in 30 ranjenih med varnostnimi silami in civilisti ter 400 mrtvih in 200 ranjenih med uporniki v Maroku.

Za Alžir pa navajajo sledeče podatke: 100 mrtvih in 206 ranjenih med civilisti in varnostnimi silami, 521 mrtvih, 79 ranjenih in 1128 ujetnikov med uporniki. Skupno je torej bilo nad tisoč mrtvih, verjetno pa bo to število še narastlo, ker so še številna trupla pod ruševinami v Aud Zemu in Kenifri.

Medtem so v Maroko prišla nova ojačenja z letali iz Francije. Francoski generalni rezident Grandval je včeraj izjavil, da bo nasproti demonstrantom »najodločneje izvajal represivne ukrepe«. Predsednik francoske vlade Faure je prav tako izjavil, da »bo vlada kaznovala vse krivce v Maroku in Alžiru«.

Danes so že napovedali, da bodo v izoliranih krajih razdelili orožje civilistom. Francoske oblasti pa so javile, da je vojaštvo izgnalo prebivalstvo iz devet vasi, ki so jih nato do tal porušili. Danes je vrhovni poveljnik francoskih sil v Maroku general Duval zgubil življenje pri letalski nesreči. Letalo s katerim se je vozil nad področji, kjer so bili zadnji neredi, se je ponesrečilo in skupno z generalom sta zgubili življenje še dve drugi osebi.

Danes zjutraj pa so se v Aix Les Bainsu začeli napovedani francosko - maroški razgovori. Francosko delegacijo vodi predsednik vlade Faure. V Aix Les Bains so prišle številne maroške delegacije, in sicer predstavniki demokratične stranke za neodvisnost, delegacija zmernih nacionalistov, jutri pa bo prišla delegacija stranke Istiklal. Najprej je Faure sprejel velikega vezirja El Mokrija, ki se je nato udeležil prvega razgovora z vladno delegacijo. Člani francoske delegacije so po prvem razgovoru izjavili, da je bil razgovor zelo zanimiv. Faure pa je dejal, da je bil prvi razgovor v nekoliko težkem ozračju zaradi zadnjih dogodkov v Severni Afriki. Dodal pa je, da se bodo trudili, da najdejo potrebno podlago, ki naj pripravi zadovoljivo rešitev. Razgovori so se nadaljevali tudi popoldne. Zatem pa je francoska delegacija sprejela posamezne člane maroške delegacije in se z njimi posvetovala.

V Washingtonu je predstavnik državnega departmaja izjavil, da so dobili uradna poročila ameriških predstavnikov v Severni Afriki o zadnjih dogodkih. Odklonil pa je vsak komentar o tamkajšnjem položaju.

Francoska vladna delegacija je nocoj zaključila prvi dan posvetovanj z maroškimi osebnostmi z razgovorom z marakeškim pašo El Glauijem in njegovim sinom Ibrahimom.

Predsednik vlade Faure je novinarjem izjavil, da namerava vlada nadaljevati z izvajanjem svojega programa, »ki terja temeljita posvetovanja o sedanjem položaju«. Pripomnil je, da »upori ne smejo vladi narekovati rešitve in tudi odvrniti jo od iskanja rešitve«.

Azijci ne bodo trpeli kolonializma

NOVI DELHI, 22. — Delovni komite vseindijskega združenja Ul Koreš je končal svoje dvodnevno zasedanje v Jaipuru in obsodil brutalnost portugalskih oblasti do neoboroženih in miroljubnih članov Sati agraha v Goi. Člani združenja so muslimani in cenijo, da jih je okoli devet milijonov.

Na drugi strani pa je profesor Ranga, član indijskega parlamenta in predsednik indijskega združenja za mednarodna vprašanja izjavil, da je pomišljanje zahodnih demokracij glede priznanja zakonitih pravic državljanov Goe prišlo kot oster opomin indijskim demokratom, da je zahodna javnost tesno povezana z imperializmom. Pozval je zahodne demokrate, naj izrazijo svojo vero v demokracijo s tem, da bodo hitro in z vsem srcem stopili na stran pogumnih in požrtvovalnih Indijcev in da bodo na ta način okrepili stvar demokracije na svetu.

Predsednik burmanske vlade U Nu je izjavil, da je prizadevanje Portugalcev, da bi ostali v Goi, »začudujoč politični pojav«. Po izjavi burmanskega premiera so dogodki v Goi »vrsta isker, ki lahko povzročijo požar«. Ko je dejal, da Portugalci nimajo pravice biti v Indiji, je burmanski premier izjavil: »Ne samo Nehru, vsi Azijci ne bodo mogli trpeti kolonializma, pa naj gre za Portugalsko ali pa za kakšno drugo deželo.«

Šigemicu odpotoval v ZDA

TOKIO, 22. — Japonski zunanji minister Šigemicu je pred odhodom v ZDA izjavil, da namerava imeti z ameriškimi predstavniki razgovore, »ki bodo prispevali k okrepitvi ameriško-japonskega sodelovanja, kar je ključ japonske zunanje politike«. Izjavil je nato, da nasprotuje, da bi ZDA postavile na Japonskem zaloge atomskih bomb, in da ne verjame, da bi sedaj na Japonskem bile take zaloge.

Glede zbližanja s Sovjetsko zvezo in Kitajsko je Šigemicu izjavil: »Ne verjamem, da bo kdo ugovarjal malemu prispevku naše dežele k svetovnemu miru.« Pripomnil je, da je med Japonsko in Sovjetsko zvezo še vedno vojno stanje in da bi Japonska želela uradno napraviti konec vojnega stanja. Šigemicu, ki je bil več kot štiri leta v zaporu kot vojni zločinec, je izjavil, da bo od ZDA zahteval izpustitev še ostalih zaprtih japonski vojnih zločincev.

Ameriško poveljstvo na Daljnem vzhodu pa je danes uradno javilo, da je pretekli teden prispela na Japonsko enota za izstreljevanje raket, opremljena s tipom »Honest John«, ki lahko izstreljuje atomske izstrelke. Poročilo dodaja, da bodo uporabljali pri vežbah na Japonskem samo rakete klasičnega tipa. Japonski minister za obrambo je danes izjavil, da niso poslali na Japonsko do sedaj nobenega atomskega orožja, ker da se je ameriška vlada obvezala, da ne bo postavila zalog atomskega orožja na japonskem ozemlju.

Pekinški radio je danes javil, da je danes prišlo z letalom v Peking japonsko odposlanstvo »dobre volje«, ki šteje 6 članov in ki ga vodi predsednik odbora za normalizacijo kitajsko-japonskih in sovjetsko - japonskih odnosov. Odposlanstvo bo ostalo na Kitajskem dva ali tri tedne.

Nov incident med Egiptom in Izraelom

TEL AVIV, 22. — Med egiptovskimi in izraelskimi četami je bil danes ob demarkacijski črti v Gazi nov spopad, ki je trajal skoraj poldrugo uro. Predstavnik izraelske vojske je izjavil, da so egiptovske čete napadle izraelsko patruljo, egiptovske baterije pa so štiri ure obstreljevale izraelsko kolonijo Nahal Oz.

Z egiptovske strani pa zatrjujejo, da so napad začele izraelske sile ob podpori oklepnih vozil. Uradno javljajo, da sta bila med spopadom dva egiptovska vojaka ubita. Na kraj incidenta je prišla komisija OZN. Izraelska vlada je zahtevala, naj se nujno sestane mešana izraelsko-egiptovska komisija za premirje. Predstavnik izraelskega zunanjega ministrstva je izjavil, da pomenijo današnji incidenti sabotiranje razgovorov, ki jih je začela komisija OZN za premirje.

BEOGRAD, 22. — IV. kongresa sindikata pomorcev Jugoslavije, ki bo od 11. do 13. septembra v Zadru, se bo udeležilo poleg 140 delegatov tudi več zastopnikov pomorcev drugih držav. Doslej so prijavili svojo udeležbo zastopniki sindikatov pomorcev Švedske, Finske Belgije in Zahodne Nemčije. Pričakujejo, da se bo kongresa udeležil tudi zastopnik sindikata pomorcev Velike Britanije.

LJUDSTVO SZ POZDRAVLJA UREDITEV ODNOSOV S FLRJ

Izjave članov jugoslovanske parlamentarne delegacije ob povratku iz Moskve - Izjave Vorošilova

BEOGRAD, 22. — Včeraj popoldne se je iz Moskve vrnila jugoslovanska parlamentarna delegacija. Na zemunskem letališču so jo sprejeli predsednik ljudske skupščine Moša Pijade in številni ljudski poslanci. Navzoč je bil tudi sovjetski poslanik v Beogradu Valjkov s člani poslaništva.

Ob prihodu je šef jugoslovanske parlamentarne delegacije dr. Vladimir Bakarič izjavil novinarjem, da je bila delegacija povsod lepo sprejeta. »Dobili smo vtis«, je dejal dr. Bakarič, da narodi Sovjetske zveze pozdravljajo politiko ureditve odnosov med Jugoslavijo in Sovjetsko zvezo. Prav tako smo dobili vtis, da sovjetski narodi pozdravljajo politiko, o kateri je predsednik Bulganin govoril na zadnjem zasedanju Vrhovnega sovjeta Sovjetske zveze.

Tudi ostali člani jugoslovanske parlamentarne delegacije so izrazili zadovoljstvo zaradi toplega sprejema v Sovjetski zvezi. Zlasti so poudarili, da sovjetski ljudje, s katerimi so prihajali v stik, niso skrivali zadovoljstva zaradi normalizacije odnosov med Jugoslavijo in Sovjetsko zvezo. Očitno je, so poudarili člani jugoslovanske parlamentarne delegacije, da mnogi niso verjeli obtožbam proti naši državi in da so si vedno želeli spremembe v tem pogledu.

Člani jugoslovanske parlamentarne delegacije so izrazili tudi upanje, da bo bližnji prihod sovjetske parlamentarne delegacije v Jugoslavijo prispeval k nadaljnji odstranitvi prejšnjih nasprotij.

Po krajšem postanku v Beogradu je šef parlamentarne delegacije dr. Vladimir Bakarič odpotoval iz Beograda v Zagreb.

Pred odhodom iz Moskve je delegate sprejel tudi predsednik prezidija Vrhovnega sovjeta Vorošilov, ki jih je pozdravil in izrazil prepričanje, da bo njihovo bivanje v Sovjetski zvezi koristilo nadaljnji poglobitvi odnosov med obema državama. Vorošilov je omenil prejšnje nenormalne odnose med državama in poudaril, da je to škodilo tudi Sovjetski zvezi. Poudaril je, da se bo Sovjetska zveza trudila, da bi se odnosi med državama razvijali na nov način. Vorošilovu se je zahvalil dr. Bakarič, ki je poudaril, da je bila jugoslovanski delegaciji izkazana velika čast, ko je prisostvovala zadnjemu zasedanju Vrhovnega sovjeta v vladni loži. Vorošilov je zaprosil delegacijo, naj v njegovem imenu in v imenu Vrhovnega sovjeta izroči pozdrave predsedniku Titu, jugoslovanskemu parlamentu in vsemu narodu.

Ob prihodu v Beograd je voditelj delegacije dr. Bakarič poslal predsednikoma zveznega sovjeta in sovjeta nacionalnosti Vrhovnega sovjeta SZ Volkovu in Lacisu brzojavko, v kateri se v imenu delegacije zahvaljuje za prijateljski sprejem ter izreka željo, naj bi sovjetsko ljudstvo imelo mnogo uspehov pri naporih za izgradnjo države in pri prizadevanjih za uresničenje stvari miru in sodelovanja med narodi.

Formalna pomiritev med demokristjani ne prikriva nerešenih notranjih nesoglasij

Soglasno izglasovana sklepna resolucija na zasedanju nacionalnega sveta KD - V umerjenem govoru Pastore „zapira vrata" k PSI - Članek moskovske „Pravde" o razpoloženju v Italiji po ženevski konferenci

(Od našega dopisnika)

RIM, 22. — Medtem ko vlada v Rimu hudo avgustovsko politično mrtvilo, je v soboto in nedeljo v svežem zraku gorske pokrajine pri Tridentu zasedal nacionalni svet demokristjanske stranke. Po razdobju hudih notranjih nasprotij v stranki, ki so prišla posebno vidno do izraza pri volitvah predsednika republike, ko je uradni kandidat vodstva doživel poraz, se je nedeljsko zasedanje končalo s soglasnim izglasovanjem zaključne resolucije.

Formalno je torej doba notranjih razprtij med demokristjani končana. Seveda samo formalno, kajti skladno soglasje pri sklepnem glasovanju ne more prikriti različnih mnenj, ki so prihajala do izraza med diskusijo, še manj pa dejstev, da se resolucija ogiba vsakemu dejanskemu razčiščenju med stališči in interesi. Nekaj pa se je Fanfaniju vendarle posrečilo: stranko disciplinirati vsaj na zunaj. Bil pa je tudi prisiljen storiti korak dalje od svojega običajnega izmikajočega slepomišenja in vsaj v nekaterih vprašanjih — tako glede podpore štiristranski koaliciji — povedati jasno besedo.

Dve gesli sta se kot rdeča nit vlekli skozi vso diskusijo: izpolnjevanje sklepov neapeljskega kongresa in zvestoba degasperijevskim tradicijam. Toda glede neapeljskih sklepov sodi Fanfanijeva večinska skupina, da se izvajajo, sindikalistična levica, da jih je treba izvajati, desnica pa, da gre stranka predaleč. Gonella je zahteval povratek k De Gasperiju kot povratek k solidno meščanskim tradicijam starega centra, Taviani pa je dejal, da je treba »De Gasperija nadaljevati».

Priljubljena tema je bila tudi enotnost stranke in obstoj tako imenovanih »struj«. Gonella, ki je iz »koncentracijske« opozicije uskočil v vlado, je menil, da je bilanca »struj« popolnoma negativna in da je treba obnoviti večjo enotnost stranke. Obenem je zahteval uvedbo proporcionalnega razdeljevanja mest v nacionalnem svetu po rezultatih glasovanja na kongresu (za isto se zavzemajo tudi sindikalisti, ki imajo precejšnjo oporo zlasti v osnovnih organizacijah). Gonella je poudarjal tudi potrebo skorajšnjega novega kongresa stranke.

Taviani, ki je bil v nedeljo glavni govornik Fanfanijeve večinske »demokratične pobude«, je Gonelli ugovarjal, češ da je hudo protislovje med njegovim zavračanjem »struj« in zahtevo po proporcionalnem zastopstvu, ki da bi šele začelo krepiti nastajanje in obstoj posameznih divergentnih tokov v vodstvenih organih.

Precej umerjen govor je imel sindikalist Pastore. Dejal je, da je bil glavni pomen neapeljskega kongresa, da je zamenjal vodstvo »starih veljakov« s skupino mladih voditeljev, ki zastopajo ideje, ki prevladujejo v stranki. Obžaloval pa je, da se poskuša danes zaustaviti blagodejni razvoj, ki ga je omogočil kongres, in poudaril pozitivni pomen »interne dialektike«, torej borbe raznih mnenj in struj v stranki. Tudi Pastore je »zaprl vrata na levo». Dejal je, da ne vidi nobene praktične in realistične možnosti dvogovorov in »odprtja» z vrhom PSI. Minister Vanoni je izrazil svoje nasprotovanje nedavnim strogim disciplinskim ukrepom proti levim demokristjanskim eksponentom.

Predsednik vlade Segni je govoril o programu svoje vlade in doslej opravljenem delu, »ki zaradi kratkega časa od izglasovanja zaupnice še ni obilno».

Danes se je Fanfani resno lotil stikov s predstavniki krajevnih organizacij in začel vrsto razgovorov s pokrajinskimi voditelji. Razgovore bo nadaljeval jutri ves dan. Večina ostalih udeležencev zasedanja se je razšla. Segni je odpotoval v Brixen na Južnem Tirolskem na kratek oddih.

Menda edini, ki je bil danes v Rimu aktiven, je bil neapeljski župan Lauro, ki je obiskal predsednika republike Gronchija in notranjega ministra Tambronija ter z njima razpravljal o potrebah neapeljskega mesta.

V političnih krogih so danes z zanimanjem prečitali članek, ki ga je o razpoloženju italijanskega javnega mnenja v moskovski »Pravdi« objavil njen dopisnik iz Rima Jermakov. Članek poudarja zanimanje javnega mnenja in tiska za uspeh ženevske konference štirih velikih in za konkretne možnosti mednarodne pomiritve ter navaja izjave italijanskih uradnih predstavnikov. Nato pravi »Pravda«, da želi javno mnenje najti »politično linijo, ki bi odgovarjala interesom Italije«, in da postaja vse bolj popularna teza enake razdalje med obema blokoma. To tezo, dodaja Jermakov, podpira tudi desnica, ki se zavzema za samostojnejšo italijansko zunanjo politiko, manj vezano na atlantski pakt in ZEZ.

A. P.

Malenkov sprejel francosko gospodarsko delegacijo

MOSKVA, 22. — Predstavniki komisije za industrijsko proizvodnjo v francoskem gospodarskem svetu, ki so te dni prišli v Moskvo, so se danes eno uro razgovarjali z ministrom za električne centrale Malenkovom, ki je izjavil, da pripisuje Sovjetska zveza veliko važnost osebnim stikom. Izrekel je zadovoljstvo, ker je bila v Francijo povabljena delegacija sovjetskih strokovnjakov za električno energijo. Francoska delegacija si bo ogledala med drugim tudi atomsko centralo v bližini Moskve, rudarski bazen ob Doncu in mnoge druge industrijske naprave.

Viyono pri Rankoviću

BEOGRAD, 22. — Generalni tajnik Azijske socialistične konference Viyono, ki je prejšnji teden prispel v Jugoslavijo na vabilo SZDLJ, je danes predpoldne obiskal podpredsednika Zveznega izvršnega sveta Aleksandra Rankoviča, s katerim se je razgovarjal približno dve uri. Razgovoru sta prisostvovala tudi predsednik Izvršnega sveta Srbije Jovan Veselinov in jugoslovanski veleposlanik v Burmi Krsta Bulajič.

BEOGRAD, 22. — Člani delegacije ljudske socialistične stranke Čila, ki so gostje komisije za mednarodne zveze SZDLJ, so na potovanju po Makedoniji obiskali hidrocentralo Mavrovo, tovarno stekla v Skoplju in tekstilni kombinat v Tetovu ter si ogledali zgodovinske in folklorne znamenitosti Skoplja.

Nad 200 mrtvih pri poplavah v ZDA

NEW YORK, 22. — Do sedaj so ugotovili, da je zaradi poplav v ZDA zgubilo življenje 211 ljudi, bojijo pa se, da bo to število še narastlo. Največ mrtvih je bilo v državi Pensilvanija, kjer so do sedaj ugotovili 110 smrtnih primerov. 68 mrtvih je bilo v Connecticutu, 19 v Massachusettsu, 6 v New Jerseyu, 4 v državi New York, 2 v Virginiji, 1 v Delaware in 1 v Rhode Islandu. Rdeči križ javlja, da je bilo nad 34.000 družin prisiljenih zapustiti domove.

Predsednik Eisenhower je sporočil, da bo jutri odpotoval z letalom na področja, ki so bila prizadeta zaradi poplav. Sestal se bo z guvernerji prizadetih držav.

Iz Chicaga pa javljajo, da je zajel ZDA toplotni val. V skoraj vseh državah ob atlantski obali znaša temperatura okoli 35 stopinj. V Chicagu traja vročina že dva tedna.

Ekvadorski delegat pri OZN obiskal Jugoslavijo

BEOGRAD, 22. — Danes je odpotoval iz Beograda veleposlanik José Vincente Trujilio, stalni delegat republike Ekvador pri OZN. Trujilio je obiskal Jugoslavijo po zasedanju Gospodarskega in socialnega sveta OZN v Ženevi. Med bivanjem v Beogradu se je razgovarjal z državnim podtajnikom za zunanje zadeve Veljkom Mićunovićem in s funkcionarji oddelka za mednarodne organizacije državnega tajništva za zunanje zadeve o raznih vprašanjih. Načeli so tudi vprašanja poglabljanja medsebojnih odnosov med Jugoslavijo in Ekvadorjem in medsebojnega sodelovanja v okviru Združenih narodov.

NANTES, 22. — Zaradi načelnega sporazuma, ki je bil sklenjen preteklo noč med delodajalci in kovinarji v Nantesu, je bilo danes sklenjeno, da se bodo stavkajoči delavci jutri zjutraj vrnili na delo.

Nikolaj P. Firjubin novi sovjetski veleposlanik v FLRJ

BEOGRAD, 22. — Predsednik republike maršal Tito je na prošnjo vlade ZSSR dal pristanek na imenovanje Nikolaja Pavloviča Firjubina za novega sovjetskega veleposlanika v Jugoslaviji. Firjubin je bil doslej sovjetski veleposlanik v Pragi. Dosedanji sovjetski veleposlanik v Beogrdu Vasilij Valjkov se vrača v Sovjetsko zvezo na novo službeno mesto.

VOJAŠKA INTERVENCIJA Anglije in Egipta v Sudanu?

Anglija pripravljena pristati na plebiscit
Uporniki bi pristali na pogajanja

KARTUM, 22. — Predsednik sudanske vlade El Azhari je včeraj prosil Veliko Britanijo, naj bi britanska letala prevažala sudanske čete s severa na jug. Predstavnik Foreign Officea je sporočil, da bo Velika Britanija poslala v Kartum več transportnih letal. Britansko vojaštvo ne bo posredovalo, pač pa bo samo posodilo transportna letala. Vladne čete se danes približujejo Toritu, ki je še vedno v rokah upornikov. Okoli mesta se zbirajo vladne čete za odločilen napad, ki naj bi trajal dva dni. Predstavnik britanskega poslaništva v Kairu pa je danes izjavil, da so dobili iz Torita vesti, da so uporniške čete v tem mestu pripravljene pogajati se za konec upora.

Zaradi kritičnega položaja v Sudanu je egiptovski minister za sudanske zadeve Salah Salem imel preteklo noč razgovor z britanskim poslanikom v Kairu. Na tiskovni konferenci, ki jo je imel po razgovoru, je Salem izjavil, da je britanskega poslanika opozoril, da sta Egipt in Velika Britanija odgovorni za ohranitev reda v Sudanu. Zato je egiptovska vlada predlagala, naj se britanske in egiptovske čete postavijo pod poveljstvo generalnega guvernerja v Sudanu. Britanski poslanik je izjavil, da bo ta predlog takoj sporočil svoji vladi. Egiptovski minister pa je dodal, da bo poslal svoj predlog tudi generalnemu guvernerju Sudana.

Salem je tudi sporočil, da so se čete, ki so se uprle, ter se polastile orožja in streliva, zatekle v gozdove. Na vprašanje, čemu je sudanska vlada vprašala samo Veliko Britanijo za pomoč s prevoznimi letali in ne tudi Egipt, je Salem odgovoril: »To je bila velika napaka generalnega guvernerja. Obrniti bi se moral na obe državi, od katerih je dobil svoj mandat.«

V Londonu pa je predstavnik Foreign Officea izjavil, da je Velika Britanija pripravljena pristati, da se v Sudanu razpiše plebiscit, če sudanska vlada to želi. Dodal pa je, da do sedaj ni sudanska vlada tega predlagala. (Kakor je znano, je tudi egiptovska vlada izjavila, da bi pristala na plebiscit, ki naj odloča o bodočnosti Sudana). Angleško-egiptovski sporazum iz leta 1953 določa, naj o položaju Sudana odloča ustavodajna skupščina ,ki bo izvoljena na volitvah pod mednarodnim nadzorstvom.

Predstavnik je nato izjavil, da se je položaj v Južnem Sudanu nekoliko izboljšal in da je sudanska vlada pristojna, da vzpostavi red.

Na druga vprašanja je predstavnik izključil, da bi bili dokazi o egiptovski odgovornosti za sedanje nerede. Zavrnil pa je egiptovske trditve, da so nerede organizirali nekateri britanski državljani. Dal je nato razumeti, da londonska vlada ni naklonjena egiptovskemu predlogu za sklicanje konference, ki naj bi se je udeležili tudi sudanski predstavniki, dodal pa je, da egiptovski predlog sedaj proučujejo.

Sudanski guverner je imel danes več razgovorov v Foreign Officeu, jutri zjutraj pa bo z letalom odpotoval v Kartum.

PO USPEŠNEM ZAKLJUČKU ATOMSKE KONFERENCE

Razgovori šestih držav o atomski energiji v Ženevi

Zastopniki ZDA, ZSSR, Velike Britanije, Francije, Kanade in ČSR se bodo sestajali še nekaj dni - Skrajna zadržanost vseh delegacij omogoča le ugibanja o namenih razgovorov

ŽENEVA, 22. — Po sobotnem zaključku prve mednarodne konference o uporabi atomske energije v miroljubne namene, ko so se delegati začeli razhajati, je bilo v nedeljo sporočeno, da se bodo danes sestali glavni člani ameriške, sovjetske, francoske, britanske, kanadske in češkoslovaške delegacije in da bodo sestanki trajali nekaj dni.

O namenih sestankov ali o vprašanjih na dnevnem redu ni bilo ne včeraj ne danes mogoče zvedeti nobenih uradnih ali poluradnih podrobnosti.

Po današnji seji, ki je trajala slabi dve uri in ki je bila v isti dvorani Palače narodov, kjer se je sestajala konferenca štirih velikih, so bile vse delegacije skrajno rezervirane, tako da so novinarji lahko omejujejo samo na ugibanja. Včeraj se je govorilo, da bo na dnevnem redu razgovorov vprašanje nadzorstva nad miroljubno uporabo atomske energije. Treba je namreč najti način, kako s tehničnimi sredstvi preprečiti, da nuklearno gorivo za uranove kope in reaktorje ne bi bilo uporabno v vojaške namene. Zdi se, da je to osnovno vprašanje, ob katerega zadeva prosta mednarodna prodaja jedrskih reaktorjev.

Danes prevladuje mnenje, da zastopniki šestih dežel govore o možnosti ustanovitve svetovne agencije za uporabo jedrske energije v miroljubne namene. Pobuda je baje prišla direktno iz Washingtona, kakor hitro so tam zvedeli o poslanici predsednika sovjetske vlade Bulganina ob zaključku konference; Bulganin je med drugim izrazil željo, da bi po prvi mednarodni atomski konferenci periodično prihajalo do podobnih sestankov.

Tudi v raznih dobro obveščenih krogih potrjujejo, da so pobudo za sestanke šestih delegacij dale ZDA. V pooblaščenih krogih dodajajo, da je mogoče prav zdaj, ko povsod še prevladuje pozitivni vtis velikega uspeha ženevske atomske konference, najlaže upati v pozitivne rezultate na raznih področjih v zvezi z atomsko energijo. Po nekaterih virih je neuradno nadaljevanje ženevske konference v neki zvezi tudi z razorožitvijo.

Po drugih virih gre spet za manj politična in bolj tehnična vprašanja. Med delom ženevske konference se je pokazala važnost vprašanja vpliva radioaktivnega izžarevanja na človeški organizem in primernih mednarodnih zaščitnih ukrepov, med katere spada tudi odstranjevanje radioaktivnih ostankov. Zatrjujejo, da proučuje šest držav možnost ustanovitve posebnih komisij, ki bi proučevale ta vprašanja in predlagale potrebne ukrepe, mednarodne konvencije itd.

Vsekakor zaenkrat ni mogoče z gotovostjo zagovarjati nobene izmed teh tez, zlasti še, ker zadržanost vseh šestih delegacij presega vse običajne meje. Dohode do sejne dvorane pa je zelo skrbno zastražila policija. Pač pa je treba pripomniti, da razgovori niso pod okriljem OZN, kot pravkar končana konferenca, temveč da imajo medvladni značaj. Udeležujejo se jih štiri »atomske velesile« ter Kanada in ČSR kot glavni dobavitelji urana tostran in onstran zavese. Na razgovorih zastopa vsako državo šef delegacije z ženevske konference in pet svetovalcev.

TRŽAŠKI DNEVNIK

SPOMINSKI DNEVI

22. avgusta 1887 je bil rojen v Trstu slovenski slikar Avgust Bucik.

Danes, TOREK 23. avgusta
Filip, Bogovoljka
Sonce vzide ob 5.12 in zatone ob 19.03. Dolžina dneva 13.51. Luna vzide ob 10.31 in zatone ob 20..
Jutri, SREDA 24. avgusta
Jernej, Borivoj

Škodljivo zavlačevanje

Kmalu bo leto dni, odkar se je italijanska vlada obvezala sklicati mednarodno konferenco o tržaškem pristanišču, vendar vse doslej te konference še ni sklicala. Razne uradne izjave pa še vedno govore o «zagotovilih» in o «proučevanju», tako da še vedno ni znan datum sklicanja te konference niti niso dobile zainteresirane države povabil.

To zavlačevanje je skrajno škodljivo za Trst, saj je omogočilo konkurenčnim pristaniščem, da so že do sedaj pritegnila znaten del prometa tradicionalnega tržaškega zaledja. Predvsem pa priča to zavlačevanje, da kaže vlada kaj malo dobre volje rešiti osnovna vprašanja tržaškega pristanišča, katera se bodo postavila prav na mednarodni konferenci. Istočasno pa imamo tudi opravka s številnimi podtalnimi manevri, da bi konferenca razpravljala o raznih tehnično-gospodarskih vprašanjih in se ne bi dotaknila osnovnega vprašanja — ureditve tržaškega pristanišča.

Ne smemo pozabiti, da pravi pismo italijanske vlade glede mednarodne konference o pristanišču med drugim sledeče:

«Glede na neuporabnost določb priloge VIII mirovne pogodbe z Italijo, ki se nanašajo na mednarodni režim svobodne luke Trst in v skladu s členom 5 memoranduma, vabi italijanska vlada Vašo vlado, naj se udeleži z ostalimi zainteresiranimi državami bližnjega sestanka».

Pismo italijanske vlade kot tudi omenjena točka 5 sporazuma jasno govori, da mora biti glavna tema mednarodne konference prav mednarodni režim svobodne luke Trsta po načelih členov 1-20 priloge VIII mirovne pogodbe.

Mednarodna konferenca o pristanišču mora torej razpravljati o notranjem režimu tržaškega pristanišča in pri tem upoštevati številne člene mirovne pogodbe, ki govore o svobodi trgovine in prepovedujejo vsako omejitev. Ta določila so za tržaško pristanišče izrednega pomena, saj morajo z njimi avtomatično odpasti vse administrativne zapreke za mednarodni tranzit, ki še vedno veljajo in ki zavirajo razvoj prometa pomembnih zalednih držav.

Najpomembnejše pa je vprašanje sodelovanja pri upravi tržaškega pristanišča, kar prav v zadnjem času ponovno ostro zahtevajo avstrijski gospodarski krogi. Tudi to vprašanje je predvideno v členih mirovne pogodbe, ki daje v tem primeru vso oblast OZN postavljenemu guvernerju odnosno varnostnem svetu. V taki obliki se seveda v sedanjem položaju, ko ni bilo ustanovljeno Svobodno tržaško ozemlje, tega vprašanja ne more rešiti in bodo o njem dokončno odločali na mednarodni konferenci o tržaškem pristanišču.

Ureditev pristanišča s sodelovanjem zainteresiranih zalednih držav bi koristila Trstu, ker bi tesneje povezala zaledne države s tržaškim pristaniščem in bi istočasno omogočila izvedbo ukrepov v korist pristanišča po željah držav, katerim pristanišče prvenstveno služi. Kljub temu pa vlada prav glede tega vprašanja noče popustiti in kaže, da zaradi njega zavlačuje sklicanje konference. Vzroki za to niso gospodarskega temveč izključno političnega značaja, saj mora na ta način postati pristanišče res internacionalno in je v določenem smislu izvzeto iz običajnega sistema, ki vlada v vseh ostalih pristaniščih po Italiji.

Pomembni so tudi členi, ki govore o svobodi tranzitnega prometa proti tržaškemu pristanišču po vseh železniških zvezah, brez vsakih diskriminacij. Zlasti pa je važen tretji odstavek člena 16, ki pravi, da obvezuje vse države podpisnice mirovne pogodbe, da ne bodo uporabljale nikakih ukrepov glede pravilnikov in tarif, ki bi umetno odvračali promet od tržaške proste luke v korist drugih pomorskih pristanišč.

Ta člen daje tržaškemu pristanišču močno orožje v roke v borbi z vsemi konkurenčnimi pristanišči in omogoča ustanovitev sistema železniških zvez, ki bo upošteval gospodarske koristi Trsta.

Izvajanje členov 1-20 priloge VIII mirovne pogodbe, kar se je italijanska vlada z londonskim sporazumom ponovno izrecno obvezala, bi torej omogočilo tržaškemu pristanišču ugoden gospodarski razvoj in bi zaradi tega istočasno pomenilo tudi prvi najvažnejši korak za rešitev krize tržaškega gospodarstva. Uresničitev načela, da mora biti tržaška prosta luka res internacionalna, ter da mora služiti svojemu zaledju, predstavlja osnovni pogoj za normalni gospodarski razvoj Trsta, zaradi česar je od rešitve tega vprašanja odvisna bodočnost celotnega mesta.

Prošnje za vpis v seznam revežev

Občina sporoča, da morajo biti prošnje za vpis v seznam revežev za l. 1956 predložene do 31. sept. t. l. pri občinskih delegacijah, kamor se zainteresirani lahko obrnejo za izpolnitev prošenj.

PO PODPISU DOLGO PRIČAKOVANEGA VIDEMSKEGA SPORAZUMA

Ugoden odmev med prebivalstvom zaradi sporazuma o obmejnem prometu

Tržaška federacija PSDI o velikih gospodarskih koristih sporazuma za tržaško gospodarstvo - Običajni šovinistični komentar župana Bartolija

Podpis videmskega sporazuma o osebnem in blagovnem obmejnem prometu med Jugoslavijo in Italijo je izzval med zainteresiranim prebivalstvom silno zadovoljstvo. Predvsem bodo imeli od tega sporazuma koristi prebivalci mest in vasi, ki ležijo prav na jugoslovansko-italijanski meji od Miljskega zaliva do Kanalske doline. Hkrati pa bo obnovitev osebnega prometa med obmejnimi kraji prispevala k še tesnejšemu sodelovanju med sosednima državama na gospodarskem in kulturnem področju. Prebivalstvo se že zanima, kdaj se bodo lahko predložile prošnje za potna dovoljenja, kje bo treba te prošnje vlagati in še za druge podrobnosti, ki jih bomo v našem listu v najkrajšem času objavili. Gre za podrobnosti, ki so objavljene v integralnem tekstu sporazuma in za sporočila pristojnih uradov kvesture, ki bodo izdajali dovoljenja za prehod meje.

Takoj po podpisu sporazuma so predstavniki političnih strank in raznih ustanov podali svoje izjave o važnosti in pomenu podpisanega sporazuma. Izvršni svet tržaške federacije PSDI je na posebni seji razpravljal o videmskem sporazumu in ugotovil, da bi bil sporazum podpisan lahko že preteklega marca, če bi tedanja italijanska vlada imenovala druge osebe v mešano italijansko-jugoslovansko komisijo, ki je razpravljala o sklenitvi tega sporazuma in če ne bi nekatere tržaške politične sile nasprotovale sklenitvi sporazuma. (Član vodstva tržaške federacije PSDI Cesare je na neki nedavni konferenci obtožil tržaške demokristjane, da so zavirali sklenitev videmskega sporazuma). Politična tajnika tržaške PSDI prof. Lonza in Cesare sta poudarila, da bo sporazum koristil predvsem trgovini na drobno. Izrazila sta željo, da bi se sporazum izvajal v duhu izjav predsednikov mešane komisije ing. Bučarja in dr. Capona. Hkrati sta tudi poudarila, da bo videmski sporazum prinesel gotovo velike koristi tržaškemu gospodarstvu in postavil temelje za širše gospodarsko sodelovanje med obema državama in za rešitev še nerešenih vprašanj.

O vseh vprašanjih, ki zanimajo obe državi — sta zaključila prof. Lonza in Cesare — bi morali razpravljati italijanski in jugoslovanski politični predstavniki, ker samo na najvišji ravni se lahko stvari hitro in korenito rešujejo.

Tudi istrski CLN je izrazil željo, da bi sporazum deloval v interesu prebivalstva. Sicer se CLN v svoji izjavi sklicuje le na interese italijanskih Istranov in popolnoma ignorira ostalo prebivalstvo od Milj do Trbiža.

Za tržaškega župana Bartolija, ki se sedaj pripravlja na daljše potovanje v ZDA, je videmski sporazum trn v peti. Njega ne zanimajo koristi njegovih občanov in njegovih «istrskih bratov». Gre mu predvsem, da tudi ob tej priliki, ko vsi politični krogi, tudi demokristjanski, v videmski in goriški pokrajini z zadovoljstvom komentirajo doseženi sporazum med Jugoslavijo in Italijo, izrazi svoje šovinistično stališče. V izjavi o podpisu videmskega sporazuma je Bartoli predvsem poudaril, da se italijanstvo ne preneha niti pri Skofijah niti pri Novem gradu. Bartoli pravi, da bo vsaka recipročnost (misli glede izvajanja londonskega Memoranduma) zaman, če 30. oktobra ne bo v Istri več nobenega Italijana. Poudarja, da je bilo dosedanje pomirjenje med obema državama za Italijo samo prevara, da bo optimist šele tedaj, ko bodo Italijani svobodno hodili ne samo v bivšo cono B, ampak še dlje itd. itd. Tudi tajnik tržaškega demokristjanskega pokrajinskega sveta prof. Romano ne izraža posebnega zadovoljstva nad podpisom videmskega sporazuma. Kljub temu pa ne gre tako daleč kot Bartoli in poudarja, da so podpisani sporazumi v določeni meri pozitivni.

Skupščina aktivistov sindikata gradbene stroke

Sinoči je bila skupščina sindikalnih aktivistov sindikata gradbenih delavcev Delavske zveze, na kateri so obravnavali razsodbo urada za delo glede odškodnine za menzo. Na skupščini so sprejeli tudi resolucijo, v kateri med drugim poudarjajo, da bodo od 1. novembra dalje vsi delavci dobivali odškodnino za menzo, bedtem ko ni število delavcev, ki so dobivali doslej odškodnino od leta 1948 dalje nikoli preseglo 300 enot. V ostalem pa ne vsebuje resolucija nič novega, o čemer ne bi že pisali.

Iz trditev sindikata je potemtakem razvidno, da bo več tisoč delavcev, ki niso doslej sploh dobivali odškodnine za menzo, dobivalo po 15 lir na dan, da pa bo okoli 300 delavcev, ki so dobivali doslej po 20 lir, dobivalo to vsoto le še do konca del, nakar bodo tudi oni dobivali samo po 15 lir, to je da bodo zgubili po 5 lir, kar ni običajno v sindikalni praksi, ker se sklepajo novi sporazumi zato, da se vsem delavcem izboljšajo prejemki. Zato ponavljamo, ker smo o tem vprašanju že zapisali: sedaj ko je bilo sprejeto načelo, da se mora vsem delavcem priznati odškodnina za menzo, se bodo morali še nadalje boriti, da se ta odškodnina zviša.

Ob nedeljah brez kruha?

V nekaterih italijanskih mestih so lastniki pekarn zahtevali, da se jim prizna pravica, da ob nedeljah in praznikih zaprejo prodajalne kruha, tako da bi ob teh dneh potrošniki morali jesti trd kruh namesto svežega. Ta zahteva spominja na polemiko, ki je nastala med peki, pekovskimi delavci in potrošniki takrat, ko so lastniki zahtevali, da se zaprejo prodajalne na veliki šmaren (15. avgusta), ko je v Italiji navada, da večina prebivalstva zapusti mesta ter gre na kratek dopust. Takrat so proti tej zahtevi odločno nastopili pekovski delavci in potrošniki.

Sedaj pa je stvar bolj resna. Potrošniki bi ostali vse nedelje in praznike brez svežega kruha; pekovski delavci pa bi morali ob sobotah zamesiti in speči dvojno količino testa oziroma kruha, kar bi pomenilo, da bi morali delati kakih 16 ur. Zaradi te možnosti so pekovski delavci tudi v Trstu hudo razburjeni in že sedaj izjavljajo, da ne bodo sprejeli morebitnih zahtev delodajalcev, ki se že tako vsi ne držijo določb o prepovedi nočnega dela, o raznih turnusih itd. ter silijo delavce, naj začnejo zjutraj prej delati kot je predpisano. Pekovski delavci nameravajo zato tudi sklicati skupščino in razpravljati na njej o vesteh, ki prihajajo iz notranjosti države. Njihovo odklonilno stališče bo lastnikom pekarn dokaz, da bi vsaka zahteva po nedeljskem zaprtju prodajaln kruha naletela na enoten in odločen odpor pekovskih delavcev. Nedvomno pa jih bodo pri tem podprli tudi vsi potrošniki, ki ne marajo ravno ob nedeljah in praznikih jesti starega kruha.

Z ukazom prepovedana «buona uscita in entrata»?

Na predlog Združenja za pravico do stanovanja bo legalna komisija vladnega komisariata razpravljala o možnosti preklica člena XXX ukaza 175 iz l. 1950, ki ga je izdala bivša ZVU in ki prepoveduje izplačevanje tako imenovanih «buona entrata» in «buona uscita» le za blokirana stanovanja. Dejansko ta člen dovoljuje najemodajalcem, da izkoriščajo sedanjo stanovanjsko stisko in da zahtevajo za «prosta» stanovanja poleg visokih najemnin tudi visoke vsote «buone entrate».

V zadnjem času se je to nemoralno izžemanje oseb, ki nujno potrebujejo stanovanje tako razpaslo, da so vsi krajevni časniki odločno nastopili proti temu izkoriščanju in zahtevali od oblasti učinkovite ukrepe za zaščito najemnikov. Pričakuje se, da bo vladni komisar v najkrajšem času podpisal ukrep proti izplačevanju «buone entrate» in «buone uscite» za kakršnakoli stanovanja.

POMEMBNA SLOVESNOST V NEDELJO NA OPČINAH

Novi prostori slovenskega denarnega zavoda na Opčinah

Posojilnica in hranilnica je bila ustanovljena l. 1908 in ima sedaj okrog 700 udov - Za vloge jamči premoženje nad 1 milijarde lir

Posojilnica in hranilnica na Opčinah se je včeraj preselila v nove prostore. Preselitev je bila združena z intimno slovesnostjo v nedeljo dopoldne, ko so si številni člani in domačini najprej ogledali res okusno opremljene prostore openskega slovenskega denarnega zavoda nato pa se zbrali v društveni gostilni kjer so upravitelji posojilnice in hranilnice priredili zakusko.

Predsednik openske posojilnice g. Podobnik je v kratkem nagovoru prikazal njeno delovanje vse od ustanovitve v letu 1908 kar pomeni, da stoji openska hranilnica in posojilnica že 47 let na čvrstih nogah. Odkar so Opčine predvsem zaradi nove razdelitve, postale nekak center Krasa in se je njeno prebivalstvo v zadnjem letu skorajda potrojilo, je tudi openska hranilnica in posojilnica povečala svoje delovanje tako, da se je iz majhnega denarnega zavoda razvila v močan in pomemben gopodarski činitelj. V ilustracijo naj navedemo, da je v povojnih letih prejela 655 prošenj za posojila od katerih je upravni odbor odobril 622 v skupni vrednosti nad 100 milijonov lir.

Posojilnica in hranilnica na Opčinah je zavod z neomejeno zavezo. Nad 700 udov jamči s svojim premoženjem za varstvo vlog, kar pomeni, da jamči za vloge premoženje v vrednosti skoraj ene milijarde lir. Ta številka je dovolj zgovorna, saj pomeni, da se je openska hranilnica in posojilnica razvila v majhno banko. Ob zaključku svojega nagovora je predsednik še izrazil upanje in željo, da se bodo domači ljudje v čim večji meri posluževali svojega denarnega zavoda, kar je že med samo slovesnostjo prišlo do izraza, ko so nekateri domačini vložili v hranilnico večje vsote denarja.

Za predsednikom je spregovoril tudi prof. Ivan Sosič, ki je kot domačin ugotovil, da je hranilnica in posojilnica v vseh letih svojega obstoja dobro in vzgledno delovala v splošno korist domačega prebivalstva. Potem, ko se je spomnil njenega pred dvemi leti umrlega predsednika Franca Sosiča, ki je posojilnico vodil polnih 34 let, je govornik izrazil prepričanje, da bo posojilnica in hranilnica tudi v bodoče delovala tako kot v preteklosti.

Odhod kvestorja Marzana

Notranje ministrstvo iz Rima je sporočilo, da je imenovalo dosedanjega kvestorja v Trstu dr. Marzana za vodjo kvesture v Reggio Calabrija v svojstvu generalnega inšpektorja.

Dr. Marzano se je včeraj poslovil od predstavnikov tiska pri čemer je v nasprotju s pisanjem dela tržaškega tiska izjavil, da ostane titularni kvestor v Trstu in da odhaja le začasno.

V ZADNJI ŠTEVILKI URADNEGA LISTA

Nov zakon o zdravstveni zaščiti upokojencev INPS in družinskih članov

S tem zakonom si bo pridobilo pravico do zdravstvene zaščite okrog 2.600.000 upokojencev, poleg njih pa še družinski člani

V zadnji številki Uradnega lista italijanske republike je objavljen zakon o zdravstveni zaščiti upokojencev Zavoda za socialno zavarovanje (INPS) in njihovih družinskih članov. Zakon stopi v veljavo tri mesece po objavi v Uradnem listu, zato se pričakuje, da bodo upokojenci INPS, ki do sedaj niso bili zdravstveno zaščiteni, že s 1. novembrom uživali popolno zdravstveno zaščito kot zaposleni delavci. Kot že rečeno, bodo uživali zdravstveno zaščito tudi družinski člani upokojencev, kot jo uživajo sedaj družinski člani zaposlenih delavcev.

Upokojenci INPS bodo uživali isto zdravstveno zaščito kot v času zaposlitve.

S tem zakonom bo uživalo zdravstveno zaščito okrog dva milijona 600.000 upokojencev, ki so bili do sedaj brez zdravstvene oskrbe. Tem je treba prišteti še družinske člane, ki bodo imeli isto pravico. Samo ti dve ugotovitvi nam jasno dokazujeta, kako velike važnosti je omenjeni zakon. Večina upokojenih delavcev INPS je morala do sedaj prosjačiti pri občinskih uradih za vpis v seznam revežev, če so hoteli uživati brezplačno zdravstvene usluge. Toda občinske uprave so mnogim prošnje zavračale, ker jih niso priznale za reveže, češ da imajo vsaj nekaj pokojnine. Tako je bilo na milijone oseb, ki so za ves čas, ko so delali, plačevali socialne dajatve, brez zdravstvene zaščite.

Za kritje višjih stroškov zdravstveno zavarovalnih zavodov, ki jih bodo imeli z upokojenci INPS, bodo povišali socialno-zavarovalne stroške delodajalcem in delavcem.

400 slovenskih turistov skozi Trst v Francijo

V nedeljo zvečer ob 20.40 je potovala skozi Trst v Francijo s posebnim vlakom skupina 400 turistov iz raznih krajev Slovenije. Izlet je organiziral «Turistbiro» v Ljubljani. Na tržaški postaji je med postankom vlaka pričakalo turiste večje število znancev, sorodnikov in prijateljev. V domovino se bodo vračali čez teden dni skozi Švico in Avstrijo.

Zopet dovoljen prehod za otroke v Jugoslavijo

Iz pristojnih virov se je izvedelo, da so od danes naprej ponovno odprti obmejni prehodi v Jugoslavijo tudi za otroke do 15 let starosti. Kot znano, so bili ti prehodi za otroke že nekaj časa zaprti zaradi preventivnih ukrepov jugoslovanskih oblasti zaradi nevarnosti prenašanja otroške paralize s tržaškega področja.

Preklic prepovedi prehajanja otrok preko meje je treba zato tolmačiti kot še en znak, da se pojav obolenj za otroško paralizo vrača v normalno stanje, kar je razvidno tudi iz desetdnevnih poročil vladnega gen. komisariata v Trstu.

Seveda pa s tem ni rečeno, da je vsa nevarnost mimo. Še vedno je potrebno in koristno upoštevati in izvajati vse tiste ukrepe glede snage, sonca, itd., na katere je bila javnost v zadnjem času že večkrat opozorjena.

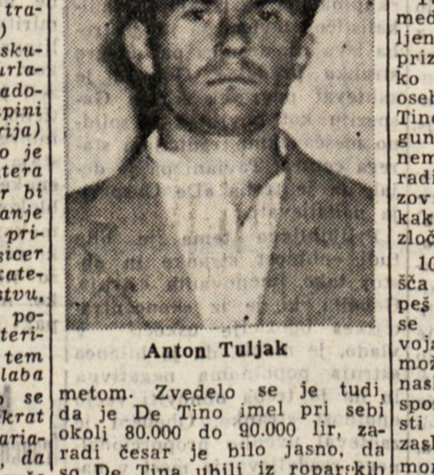
1. sept. t. l. ob 11. uri bo v sobi št. 202 občinskega poslopja 41. žrebanje obveznic «Posojila mesta Trst za l. 1914». Vsote bodo izplačane po izžrebanju pri občinski zakladnici v Ul. Nordio 11 v razmerju 60 lir za vsakih 100 nominalnih kron za neimenske obveznice in «alla pari» za imenske obveznice.

DVA, KI STA PRIBEŽALA IZ FLRJ KOT «POLITIČNA BEGUNCA»

ARETIRANA MORILCA PREKUPČEVALCA V. DE TINA IZ CODROIPA V FURLANIJI

Morilca, ki sta pobegnila iz begunskega taborišča, sta bila aretirana v Trstu - Oba sta prijavljena sodišču pod obtožbo namernega uboja in ropa

12. t.m. zjutraj je neki otrok, katerega je oče peljal na svojem motorju, opazil v nekem jarku nedaleč od vasi Zampicchia pri Codroipu v Furlaniji truplo, v katerem so takoj identificirali 47-letnega prekupčevalca iz vasi Valentina De Tino. Sodeč po njegovih ranah je policija prišla do ugotovitve, da je moral nekdo ubil s topim predmetom. Zvedelo se je tudi, da je De Tino imel pri sebi okoli 80.000 do 90.000 lir, zaradi česar je bilo jasno, da so De Tina ubili iz roparskih namenov.

Anton Tuljak

Sum je takoj padel na nekatere begunce, ki so jih zvečer opazili v družbi z umorjenim. Preiskovalne oblasti so že naslednji dan aretirale tri jugoslovanske begunce, ki so pri zaslišanju večkrat padli v protislovja, zaradi česar so jih pridržali in začeli kontrolirati njihov alibi. Ko so ugotovili, da njihove izjave odgovarjajo resnici, so jih izpustili in preiskava je zastala.

Policija pa je kljub temu iskala dva begunca, o katerih je bila prepričana, da sta prekupčevalca ubila. Imena sicer niso poznali in zaradi tega so poslali na bližnje kvesture fonograme z opisom domnevnih zločincev.

Končno se je deset dni po zločinu letečemu oddelku tržaške kvesture posrečilo zagonetko razčistiti in oba morilca sta že nekaj dni za zapahi. To sta begunca 30-letni Anton Tuljak in Ivan Kalupka, dva izmed tolikih, ki prihajajo kot «politični begunci» preko meje v Italijo. Sicer velja povedati, da je bil Tuljak že 1952. leta v taborišču, od koder pa je zbežal in odšel v Francijo, Avstrijo in druge dežele. Zadnje čase je bil ponovno v videmskem begunskem taborišču, od koder je 10. t.m. zbežal.

To je nov primer, kakšne vrste «politični begunci» se zatekajo v Trst ali v Italijo. Ob njihovem begu nekateri časopisi pišejo s pravo naslado, drugi, kot neki slovenski lističi, pa jih jemljejo v zaščito, vendar bodo morali enkrat za vselej priznati, da ne politični vzroki, pač pa pustolovske težnje zavajajo ljudi vrste Tuljak in Kalupka z doma. Da je naša trditev točna, dokazuje prav gnusen zločin, s katerim sta se «politična preganjanca» omadeževala.

Tuljak je zločin že priznal, medtem ko njegovega «somišljenika» še zaslišujejo. Ta je priznal dejanje šele včeraj, ko so ga soočili z nekaterimi osebami, ki so ga videle v De Tinovi družbi v gostilni. Begunec je tako uvidel, da je nemogoče še naprej tajiti, zaradi česar je pod težo dokazov vse priznal in izpovedal, kako je prišlo do krvavega zločina.

10. t.m. je zbežal iz taborišča in se s Kalupko napotil peš do neke gostilne, kjer sta se začela prepirati z nekimi vojaki. Ti ju niso poslušali in možakarja sta odšla dalje do naslednje gostilne, kjer sta se spoznala z De Tino, ki je tisti dan zaradi dobre kupčije zaslužil 100.000 lir. Od teh je morda 20.000 zapravil, ostale pa je hranil v listnici. Mož je bil verjetno malo vinjen in je obema beguncema plačal pijačo. S tem, da je potegnil polno denarnico iz žepa, pa je bila njegova usoda že zapečatena. Begunca sta namreč denar opazila in v njunih glavah se je tedaj rodil načrt za napad. Odšla sta iz gostilne, pred katero je stalo De Tinovo motorno kolo, in kmalu za njima je odšel tudi mož. Komaj 500 metrov od vasi sta iz zasede skočila nanj in ga začela neusmiljeno pretepati z nekim topim predmetom, dokler se žrtev ni zgrudila na tla. Vse je bilo izvršeno tiho in preračunano: ko je De Tina ležal na tleh, sta mu zločinca pobrala denar in ga slekla. Pustila sta mu samo majico in nogavice. Vse drugo sta odnesla s seboj in krvavo obleko zavrgla po dveh urah hoje na nekem travniku.

Pot ju je vodila dalje do mesteca, katerega zločinca nista poznala. Tu sta stopila v neko trgovino in si z uropanim denarjem nakupila obleko. Stara oblačila sta spravila v dva zavoja, ki sta ju odvrgla med vožnjo z vlakom še pred Tržičem. Kalupka je izstopil v Tržiču, Tuljak pa je nadaljeval pot do Trsta, kjer je na Hortisovem trgu 16. t.m. padel v roke policiji. Bil je namreč brez dokumentov in tako je moral na kvesturo, kjer so po podatkih, ki jim jih je poslala videmska kvestura, zasumili, da je sodeloval pri umoru. Dva dni kasneje je romal za njim v zapor tudi Kalupka. Oba sta se sicer izgovarjala, da nista bila namenjena v Trbiž in nabila v Zompicchii in da sta to v Avstrijo. Tuljak je celo trdil, da je stalno spal na njivah, kar je izmišljeno, ker je imel mož zlikano in čisto obleko. Izdali pa so ga nekateri madeži na srajci, za katere so ugotovili, da so sledovi človeške krvi. Tudi za to je imel Tuljak izgovor, češ da je njegova kri, ki mu je kapljala iz nosa, a to je malo verjetno.

Oba moža je policija prijavila sodišču pod obtožbo premišljenega roparskega umora. Poleg tega pa je Tuljak obtožen tatvine, ker je pred begom iz taborišča ukradel drugemu beguncu 3000 lir.

Folklorni festival na Trgu Unita

Včeraj zvečer je bil na Trgu Unità I. folklorni festival. Nekaj misli o tem festivalu smo napisali že v nedeljski številki in bi še kaj dodali, če nas ne bi priganjala pozna ura. Zato se tudi ne bomo mogli spuščati v podrobno navajanje sporeda. (S kratkim odmorom je namreč spored trajal od devete do pol ene.)

Na odru so se zvrstile skupine iz raznih krajev Furlanije, Rezije, iz Genove, Padove ter kot inozemski skupini folkloristi iz Linza (Avstrija) in Friburga (Švica). Težko je v dveh besedah reči, katera skupina je bila boljša, ker bi bilo tudi tako ocenjevanje krivično, saj gre v večini primerov za skupine, ki so sicer že nastopale tudi na nekaterih festivalih v inozemstvu, ki pa vendar ne morejo pokazati kakih zelo karakterističnih plesov. In prav v tem je bila tudi nekoliko slaba stran organizacije, da so se nekateri plesi kar prevečkrat ponavljali, pa čeprav v variacijah. Gotovo pa je tudi, da so nekatere skupine imele še precej originalnega, kakor je res, da se nekaterim plesalcem že kar pozna, da že dlje časa nastopajo in so si pridobili že nekako baletno izurjenost.

Nekaj kritičnih pripomb bomo napisali jutri.

(Pripomnimo pa še lahko, da bi bilo lepo, če bi organizatorji mislili na časopisne poročevalce in bi dostavili časopisom — nekaterim so gotovo — običajna vabila ali vstopnice.)

Huda nesreča dveh Tržačanov v Gorici

Dva tržaška mladeniča, ki sta se v nedeljo odpeljala s skuterjem v Gorico sta končala svoj izlet okoli poldne: ne sicer po lastni volji temveč zaradi nesreče, ki ju je doletela pred goriškim sodnim poslopjem. Mladeniča, 18-letni Giuseppe Cattarossi iz Ul. Commerciale in njegov 19-letni prijatelj Vittorio Pupilin iz iste ulice sta se iz do sedaj še nepojasnjenih razlogov zaletela v tovornik karabinjerskega poveljstva in odletela do vogala neke stavbe kjer sta oba obležala v mlaki krvi.

Ranjenca so nemudoma odpeljali v civilno bolnišnico, kjer so obema ugotovili prebitje lobanje in razne druge poškodbe. Cattarossija, ki si je pri trčenju zmečkal nogo, so morali odpeljati v operacijsko dvorano kjer so mu poškodovan ud odrezali. Njuno stanje je resno in zdravniki so si pridržali prognozo.

IZPRED KAZENSKEGA SODIŠČA

STANOVANJSKA KRIZA krivec družinskih sporov

Ker sta zaradi pomanjkanja stanovanja morala živeti ločeno je prišlo do ljubosumnosti in spora in do sodišča, a medtem se je spor med možem in ženo že poravnal

35-letni Michele Lattanzi iz Ul. D'Alviano je res rojen pod nesrečno zvezdo. Poročen je, a kljub temu je prisiljen, seveda zaradi pomanjkanja lastnega stanovanja, živeti ločeno: on pri svojih starših, žena pa pri svojih. Vrhu tega je mož precej ljubosumen in prav to je vzrok njunim stalnim prepirom in nerazumevanjem.

Nekaj časa je žena prenašala moževe pridige, vendar ji je potrpljenje minilo marca lani, ko jo je mož pošteno pretepel. V bolnišnici, kamor se je morala zateči po dobljenih klofutah, je dežurnemu policijskemu podčastniku izpovedala vse svoje težave in prijava je romala dalje do poveljstva, ki je uvedlo preiskavo in moža aretiralo.

Lattanzi je priznal, da je ženo v stanovanju njegovih staršev pretepel in to zaradi žalitev, ki jih je proti njemu izrekla nekaj dni prej.

Sledila je prijava sodišču, kjer se je moral skoraj poldrugo leto po dogodku zagovarjati. Možu pa je prišla na pomoč žena, ki je priznala, da jo je stepel zaradi žalitve. Pojasnila je, da je zadevo prijavila ker je pač mislila da mož, katerega je poročila iz ljubezni, nima razumevanja do nje. A sedaj se je stanje med njima izboljšalo: čeprav še nimata stanovanja zaradi česar še vedno ločeno živita, pa se sedaj razumeta in tudi ljubosumnost je izginila.

Zakaj je mož ljubosumen pa je pojasnil 28-letni Luciano Bradamante. Slednji je namreč spoznal Lattanzijevo ženo v bolnišnici in je slikal njenega sina, ki ga je imela s prvim možem, ki je padel v vojni. Lattanzi je sliko videl in ga takoj srdito vprašal kaj je med ženo in njim. V sporu, ki je nastal ga je žena udarila po obrazu.

Brez dvoma pa je imel Lattanzi tokrat srečo. Kljub temu, da je tožilec zahteval obsodbo na 2 leti zapora, so ga sodniki, ki so verjetno razumeli njegov položaj in upoštevali težave, ki jih preživlja razdvojena družina, oprostili obtožbe slabega ravnanja z družino zaradi pomanjkanja dokazov, medtem ko so ga za povzročene telesne poškodbe obsodili le na 3 mesece zapora in na plačilo sodnih stroškov.

Preds.: Ostoich; tož.: Amodeo; zapisn.: Magliacca; obramba: odv.: Strudhoff.

KINO

Rossetti. Zaprto zaradi počitnic.
Excelsior. 16.00: «Osvojitev vsemira».
Fenice. 16.00: «Nagana». B. Laage, R. Baldini.
Nazionale. 16.00: «Gola strast», M. Felix, C. Thompson.
Filodrammatico. 16.30: «Lepa pustolovka», J. Mason, L. Lockwood.
Supercinema. Zaprto zaradi obnove.
Arcobaleno. 16.30: «Satank, puščica, ki ubija», J. Payne.
Astra Rojan. 16.00: «Delirij», R. Vallone, F. Arnould.
Capitol. 16.30: «Zagovornik samega sebe», G. Ford.
Cristallo. 16.00: «Okrvavljeni meči», L. Park, E. Drew.
Grattacielo. 16.30: «Kri in luči», Zsa Zsa Gabor.
Alabarda. 16.30: «Pajek in muha», N. Gray, E. Portman.
Ariston. 16.00: «Vrni se z menoj», B. Hutton.
Armonia. 15.00: «Sevastopol ali smrt», P. Goddard.
Aurora. 16.00: «Uničevalec», L. Tierney, M. Lawrence.
Garibaldi. 15.30: «Neutolažljivi konjenik», C. Wilde.
Ideale. 16.30: «Potovanje angleške kraljice okoli sveta».
Impero. 16.30: «Te prikazni», M Frau.
Italia. 16.30: «Trije Američani v Parizu», T. Curtis.
S. Marco. 16.00: «O'cangaceiro».
Kino ob morju. 16.30: «Ne iščite zločinca», J. Payne. Mladoletnim prepovedano.
Moderno. 16.30: «Obsojenček», M Vitale.
Savona. 16.00: «Dekleta na oknu», J. Crain.
Viale. 16.00: «Morski roparji sedmih morij», J. Payne.
Vittorio Veneto. Zaprto zaradi obnove naprav.
Azzurro. 16.00: «Maščevalčeva krinka», J. Derek.
Marconi. 16.30: «Orientalske noči», C. Wilde.
Massimo. 16.30: «Jack London», S. Hayward.
Novo cine. 15.30: «Dvoboj na soncu», J. Jones.
Odeon. 16.00: «Moderna devica», V. De Sica.
Venezia. 16.00: «Rdeče sence», J. Wayne.
Kino na Opčinah. 18.00: «Marijuana», J. Wayne, N. Olson.

POLETNI KINO

Arena dei fiori. 20.00: «Rdeči panter», R. Stak.
Ariston. 20.30: «Vrni se z menoj», B. Hutton.
Garibaldi. 20.15: «Neutolažljivi konjenik», C. Wilde.
Paradiso. 19.45: «Meje prepovedanega», A. Corri.
Parco delle rose. 20.00: «Napolitanska tarantela».
Ponziana. 20.00: «Na ostrini meča», F. Latimore.
Rojan. 19.45: «Kristinine ljubezni», E. Parker.
Secolo. 20.30: «Rdeči meteorit», T. Curtis.

RADIO

TOREK, 23. avgusta 1955

TRST POSTAJA A

11.30 Zabavna glasba; 12.00 Kraji in ljudje; 12.10 Za vsakogar nekaj; 12.45 Kulturni obzornik; 12.55 Jugoslovanski motivi; 13.30 Glasba po željah; 17.30 Plesna čajanka; 18.00 Mendelssohn: Koncert za violino in orkester; 18.26 Dello Joio: Suita iz baleta «Na odru»; 18.40 Koncert basista E. Gerija; 19.00 Norman Cloutier in njegov orkester; 19.15 Radijska univerza; 19.30 Pestra glasba; 20.00 Šport; 20.05 Južnoameriške popevke; 20.30 Priljubljene lahke melodije; 21.00 Radijski oder - Goldoni: «Lažnivec», igra v 3 dej.; 22.30 Schuman: Koncert za štiri rogove; 22.48 Nočne melodije; 23.30 Polnočna glasba.

TRST I.

11.45 Schubert: Kvartet v G-duru za flavto, kitaro, violo in violončelo; 12.15 Orkester C. Savine; 16.45 Igra na klavir Tony Lenzi; 17.00 Napolitanski orkester; 18.45 Glasbeno popoldne; 20.00 Orkester Artura Strappinija.

KOPER

Slovenska poročila: 6.30, 7.45, 13.30, 14.30, 19.30 in 23.30.
Hrvatska poročila: vsak dan ob 20.20
Italijanska poročila: 6.15, 12.30, 19.00 in 23.00.

6.40 Jutranja glasba; 7.00 Koledar - vremenska napoved - poved časa; 7.05 Glasba za dobro jutro; 7.25 Ob luči sre... ga meseca - poje Doris; 7.30 Za naše žene; 12.00 ... in pesmi; 13.45 Zabavna ... in objave; 14.00 Od melodije ... melodije; 14.40 Kulturno ... nje na Primorskem; 14.50 Gašperšič poje narodne; 17.20 Poulične popevke; ... bor italijanskih ljudskih ... 19.15 Šport; 20.00 Zabav... lodije; 20.30 Giacomo P... «Madama Butterfly», opera ... dejanjih in 3 slikah; 22.30 Plesna glasba.

SLOVENIJA

327,1 m, 202,1 m, 212,4 ...
Poročila ob 5.00, 6.00, 12.30, 15.00, 17.00 in 22.00.

12.00 Opoldanski spored ... in zabavne glasbe; 13.10 ... spored operne in solistične ... be; 14.40 Slovenske narodne ... mi igrajo instrumentalni ... sambli; 16.00 Mihail Solohov ... lomek iz II. dela «Zorana ... na»; 16.20 V svetu opernih ... lodij; 18.00 Zdravstveni ... 18.10 Poje Ljubljanski ... zbor p. v. Milka Škob... 18.30 Športni tednik; 19.00 ... bavna glasba; 20.00 Slovenske ... rodne in umetne pesmi; ... Mali koncert sopran. Vanda ... lovič, pri klavirju Marij... dopivec; 21.00 Radijska ... Norman Corwin: Za sina, ... imel 20 let - ponovitev.

TELEVIZIJA

21.00 TV dnevnik; 21.1... Puccini: «La Boheme», opera v štirih dejanjih; 22.55 Po... TV dnevnika.

Ljudska prosveta

PD «Ivan Cankar» vabi ... prosvetna društva, da ... svoje šahiste na simultanko ... jo bo v društvenih prostorih Ul. Montecchi odigral jug. ... mednarodni mojster Kar... jutri ob 20. uri. Vsa pojasnila ... zvezi s simultanko dobijo ... zainteresirani danes v Ul. Montecchi 6-IV. od 20.30 do ... kjer se tudi sprejemajo ... Prijave se sprejemajo tudi do 19.30 ure.

V prodaji je revija „Naša žena" štev. 7-
Cena 75 lir

Oglasni oddelek
TRST Ul. sv. Frančiška 20/III. tel. 37-338
sprejema inserate, male oglase, osmrtnice ... od 8. do 12.30 in od ... 18. ure.

ZOBOZDRAVNIŠKI AMBULATORIJ
Dr. A. Sancin
zobozdravnik-kirurg
Ustne in zobne bolezni
zobne proteze.
Sprejema od 10. do 12. in od 15. do 19.
Ulica Torrebianca 43 (vogal z Ul. Carducci)
tel. 37-118

ADRIA EXPRESS
TRST - Ulica Cicerona tel. 29-243
POCITNICE OB MORJU, V HRIBIH, OB JEZERIH
Predstavništvo za zdravilišči RADENSKA SLATINA in DOBRNA (Celje)
penzion po 1700 lir (v... ni so všteti zdravniški pregledi in zdravstvene ureditve)
Preskrba trgovskih, turističnih, vodnih, tranzitnih vizumov JUGOSLAVIJO
Prodaja voznih listkov za avtobusne proge
TRSTA v VRBA (Velden), VRBSKO JEZERO (Wörther See) - CELOVEC, GRADEC (Graz) hodi v četrtkih in sobotah ob 7.45
TOLMEZZO - ... SCLETTO, dnevni hodi ob 6.30
JEZERO CAVAZZO nedeljah ob 7.30
CANAZEI - ORTISEI ... torkih, četrtkih ... ljah ob 6
PRIMIERO, CORTINA, MOENO, MERANO
GRADEŽ - dnevni odhodi ob 8.30
MILAN - dnevni ob 21
GENOVA - v ponedeljkih, sredah in petkih ob 21
COMO - CHIASSO ... hodi ob torkih, ... kih, sobotah in v nedeljah ob 21
VIDEM (Udine) - dnevni odhodi ob 6.30, 7.30, ...
BELLUNO - dnevni odhodi ob 6.30
TREVISO - dnevni odhodi ob 8.30

Širite in čitajte Primorski dnevnik!

Od včeraj do danes

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE

Dne 22. avgusta se je v Trstu rodilo 8 otrok, umrlo je 13 oseb, poroke pa ni bilo nobene.

UMRLI SO: 69-letni Carlo Belihar, 72-letna Elisa Claut por. Facchin, 88-letna Caterina Frausin vd. Postogna, 89-letna Rina Sauli vd. Visintin, 90-letna Caterina Zanella vd. Bon, 85-letna Marija Ambrožič vd. Boso, 6-letna Elisabetta Peschechera, 22-letni Pasquale Antonio Sfirro, 74-letni Melchiorre Catanzaro, 31-letni Costantino Verazzi, 68-letni Agostino Umek, 45-letni Carlo Petris, 78-letna Nicoletta Demarchi por. Gerolini.

VREME VČERAJ

Najvišja temperatura 29.8, najnižja 21.7, ob 17. uri 28.3 stopinj, zračni tlak 1022 stanoviten, veter 28 km na uro vzhodnik-severovzhodnik, vlaga 33 odst., nebo 3 desetine pooblačeno, morje razgibano, temperatura morja 21 stopinj.

NOČNA SLUŽBA LEKARN

Crevato, Ul. Roma 15; Croce Verde, Ul. Settefontane 39; Gmeiner, Ul. Giulia 14; Al Lloyd, Ul. Orologio 6; Signori, Trg Ospedale 8; Harabaglia v Barkovljah in Nicoli v Skednju.

LEKARNE ZAPRTE ZARADI POČITNIC

All'Alabarda, Ul. Istria 7, Biasoletto, Ul. Roma 16, Davanzo, Ul. Bernini 4, Godina Enea, Ul. Ginnastica 6, Millo, Ul. Buonarroti 11, Mizzan, Trg Venezia 2, Zanetti, Ul. Commerciale, Testa d'oro, Ul. Mazzini 43.

Prste si je porezal

26-letni Aldo Godina iz Škednja se je v ponedeljek okoli 1. ure ponoči čutil lačnega, zaradi česar je vzel iz omare sir in ga začel rezati. Pri tem poslu pa je bil nekoliko neroden in namesto sira se je porezal po štirih prstih desne roke. V spremstvu zeta se je s taksijem zatekel v bolnišnico, kjer so mu rane izprali in ga poslali domov. Okreval bo v 10 dneh.

Neroden padec

Malo pred 21. uro so sprejeli na ortopedskem oddelku 51-letno šiviljo Geltrudo Dworsky s Trga sv. Frančiška, ki je med hojo po ulici Sv. Vida nerodno padla in si zlomila gleženj desne noge. Okrevala bo v 50 ali 60 dneh.

Po pobočju je padel

V noči med nedeljo in ponedeljkom je 35-letni Lodovico Oriani iz Ul. R. Manna hodil ob robu ceste v bližini Sesljana in ker ga je nasproti vozeči avto zaslepil z lučmi je mož izgubil orientacijo in padel po položnem pobočju ter se ustavil 7 metrov niže.

Zaradi poškodb, ki si jih je povzročil med padcem, se je moral Oriani zateči v bolnišnico, kjer so ga po nudeni zdravniški pomoči odslovili s priporočilom sedmednevnega počitka.

Nepričakovano nas je zapustila naša preljuba mama in soproga

IVANA STARC

Pogreb drage pokojnice bo danes ob 18. uri na Kontovelu.

Žalujoči družini Starc in Repel ter ostalo sorodstvo

Kontovel, 23. avg. 1955

Sestava in dejavnost

Mednarodne organizacije dela

Najstarejša mednarodna organizacija - 73 držav-članic - Sovjetska zveza ni ratificirala niti ene mednarodne konvencije - Sklepi konferenc MOD niso obvezni brez odobritve parlamentov držav članic

Mednarodna organizacija dela (MOD.) je bila ustanovljena takoj po prvi svetovni vojni. Gre torej za najstarejšo mednarodno organizacijo, in edino, ki je preživela drugo svetovno vojno. Leta 1940 so njen sedež premestili iz Evrope v Kanado, v Montreal. Po dogovoru iz leta 1946 z OZN je Mednarodna organizacija dela postala specializirana agencija ZN.

Prvi statut MOD je bil sprejet leta 1919 in priložen versajskemu paktu in paktu Društva narodov. Po statutu, ki je bil izpopolnjen z znano filadelfijsko deklaracijo iz leta 1944 in z dogovorom z ZN morejo biti članice te organizacije vse države. To pomeni, da morejo poleg držav članic ZN, ki so avtomatično tudi članice MOD, postati njene članice tudi druge države, v kolikor sprejmejo določene obveznosti in jih konferenca MOD sprejme za svoje člane. Sedaj ima MOD 73 držav članic, kar pomeni, da je v tej organizaciji včlanjenih 13 držav več kot v OZN.

Cilj MOD je v tem, da prispeva k vzpostavljanju splošnega in trajnega miru z izboljšanjem socialne pravičnosti. Med načeli filadelfijske deklaracije se poudarja, «da imajo vsi ljudje, ne glede na raso, veroizpoved ali spol, pravico potegovati se za materialno blagostanje, kakor tudi za intelektualni razvoj pod pogoji svobode in dostojanstva, gospodarske gotovosti in enakih možnosti». Deklaracija zlasti poudarja načela, da delo ni blago, da sta svoboda izražanja in združevanja bistvenega pomena za napredek, da predstavlja beda nevarnost za splošno blagostanje in da je treba voditi borbo proti bedi povsod, s skupnimi nacionalnimi in mednarodnimi napori.

Ta mednarodna organizacija ima tristrankarski sestav. V MOD imamo predstavnike delavcev, delodajalcev in vlad, njen najvišnji organ pa je letna konferenca. Nacionalne delegacije sestavljajo po dva delegata vlade, po en delegat delavcev in po en delegat delodajalcev. Vsi imajo na konferenci po en glas. Glavna naloga konference je sprejemanje mednarodne zakonodaje s področja, ki spada v pristojnost MOD. Upravni svet (izvršni odbor) MOD je sestavljen iz 32 članov, 8 predstavnikov delodajalcev, 8 predstavnikov delavcev in 16 predstavnikov vlad. Sestaja se štirikrat na leto. Izvršni odbor imenuje generalnega direktorja in vodi Mednarodni urad za delo ter razne notranje komisije.

Mednarodni urad za delo je stalno tajništvo MOD s sedežem v Ženevi. Ima svoje podružnice v Londonu, Newyorku, Delhiju, Ottawi, Parizu, Rimu, Sangaju in Washingtonu ter nacionalne dopisnike v mnogih deželah.

Dejavnost MOD se razvija v treh smereh: mednarodna delavska zakonodaja, pomoč vladam na socialnem področju in objavljanje informacij o razvoju na področju dela in delovnih odnošajev v svetu. V mednarodnem uradu za delo obstajajo razne tehnične službe, ki se pečajo z vprašanji, kakor so tehnična pomoč, delovna sila, pogoji dela v zadrugarstvu in industriji, delo žena in otrok, delo mornarjev, socialno varstvo, industrijska higiena, varnost itd.

Odločbe MOD niso obvezne. Statut MOD le obvezuje države, da predlože konvencije ali priporočila konference odgovornemu ustavnemu organu v oceno. Ako država sprejme to ali ono konvencijo, MOD nadzoruje izvrševanje obveznosti iz te konvencije. Poleg tega je država dolžna poslati poročilo o izvrševanju konvencije, medtem ko država, ki neke konvencije niso ratificirale, pošlje MOD letno poročilo o stanju zakonodaje in prakse in sporočijo razloge, zaradi katerih določene konvencije niso ratificirale.

V zadnjih letih se je število ratificiranih konvencij znatno povečalo. Medtem ko je leta 1939 znašalo skupno število ratifikacij le 863, se je v letu 1955 to številu dvignilo na 1500. Imamo države, kakor je to na pr. SZ, ki niso do sedaj ratificirale niti ene same konvencije. Konvencije se nanašajo na razna področja, zlasti pa je veliko število tistih, ki se nanašajo na socialno varstvo. Znana je prva konvencija MOD, ki se nanaša na prepoved uporabe belega fosforja pri izdelovanju žveplenk, zaradi zelo škodljivega vpliva, ki ga ima beli fosfor na zdravje delavcev. Po vojni je MOD dosegla velik uspeh pri reševanju vprašanja v zvezi z zaposlitvijo v drugih deželah odvečne delovne sile iz dežel, kjer ta obstaja, v obsežni tehnični pomoči zaostalim deželam in pri sprejetju nekaterih mednarodnih socialnih ukrepov, kakor je na pr. konvencija štev. 102 o minimalnih normah socialne varnosti.

Na letošnjem zasedanju MOD v Ženevi se je občutilo zelo zadovoljujoče ozračje. Popuščanje mednarodne napetosti je vplivalo tudi na delo te mednarodne konference. Konference se je udeležilo 700 delegatov vlad, delavskih organizacij in delodajalcev. Diskutiralo se je o velikem številu vprašanj. Po vzdušju, ki je vladalo na njem, moremo reči, da je bilo letošnje zasedanje eno najpomembnejših od vseh dosedanjih. Zlasti je treba podčrtati sprejem nove mednarodne konvencije, ki skuša doseči ukinitev kazenskih sankcij zaradi neizpolnjevanja delavskih pogodb na škodo domačih delavcev v kolonialnih in polkolonialnih deželah, kakor tudi dve mednarodni priporočili, od katerih prva zadeva zaščito delavcev — izseljencev, druga pa poklicno rehabilitacijo invalidov. Razpravljalo se je tudi o vprašanjih strokovnih organizacij v poljedelstvu in o socialni službi za delavce. Diskusija o teh vprašanjih je nastala z namenom, da se na bodočem zasedanju, ki bo prihodnje leto, sprejmeta dva nova ustrezna mednarodna instrumenta.

Literarna nagrada «Viareggio» letos ni imela velike izbire

Prvo nagrado za roman je dobil Vasco Pratolini za svoje delo «Metello»

Letos se je komisija za dodelitev «nagrade Viareggio» že petindvajsetič sestala, da bi izbrala najboljša italijanska literarna dela na področju vseh panog leposlovnega ustvarjanja.

Prva nagrada je bila letos dodeljena florentinskemu romanopiscu Vascu Pratoliniju za njegov roman «Metello». Na pesniškem področju je nagrado dobil Carlo Betocchi z delom «Poesie». Prvič so bile letos dodeljene nagrade tudi za dela filozofske in socialne vsebine in za razne eseje. Tako so dobili nagrade tudi Eugenio Garin za knjigo «Cronache della filosofia italiana», Giuseppe Ravegnani za njegove literarne kronike «Uomini visti» in končno mladi novinar Giovanni Russo za «Baroni e contadini».

V glavnem je letos komisija ugotovila, da že več let «nagrada Viareggio» ne prinaša v italijanski literarni produkciji nič novega. Imena nagrajencev so več ali manj vedno ista. «Nagrada Viareggio» dodeli nagrade predvsem tistim, katerih dela so že priznana i s strani čitateljev i s strani kritike. Že več let Viareggio dodeli svojo nagrado že znanim pisateljem in to se je pripetilo tudi letos, ko je prvo nagrado dobil znan romanopisec Vasco Pratolini. Tudi letošnja «nagrada Viareggio» ni prinesla torej v italijanski literaturi nobenega novega imena.

Novost letošnje literarne manifestacije v Viareggiu je edinole v tem, da so nagradili tudi nekatera dela iz takih področij literature, ki prejšnja leta sploh niso prišla v poštev.

Med temi deli naj omenimo «Cronache di filosofia italiana», «Uomini visti» in «Baroni e contadini». Dejstvo, da je bila dodeljena ena sama nagrada za roman, je treba pripisati predvsem maloštevilni ustvarjalnosti na tem področju literature. S tem si lahko tudi razložimo, kako da so bile dodeljene kar tri nagrade na področju filozofije, sociologije in esejev.

Da ne bi bilo Pratollinijevega dela «Metello», bi komisija lahko zbirala samo še med dvema romanoma: «Estate di Anna» Lee Quarettijeve in «Palmina» Ide Sangiorgijeve.

Kar se tiče pesniške ustvarjalnosti v ital. literaturi je treba povedati, da so bila dela, ki jih je komisija v Viareggiu pregledala, precej številna in tudi dobra. Komisija je dolgo časa omahovala med tremi deli, ki jih je smatrala za najboljša na tem področju: «Poesie» Carla Betocchija, kateremu je bila končno dodeljena nagrada, «Le stagioni» Manlia Dozzija in «La restituzione» Edoarda Cacciatora.

Sto let stara zgodba

«V obeh deželah (govori se namreč o Trstu in Istri) govori italijanski jezik velika večina ljudstva; vrhu tega je to edini jezik, ki ima kulturo in ki ga govorijo višji sloji. Število ljudi, ki govori kakšen drugi kulturni jezik, je zelo majhno, in potem naletimo še na neka slovenska kmečka narečja, ki so od enega do drugega okraja različna, brez medsebojne zveze, brez pravil, brez kulture; tem narečjem je seveda usojeno, da izginejo v prevladujoči kulturi italijanske družbe in italijanskega jezika. Slovenci, ki so pronikli k nam kot napadalci in ki niso ohranili po naših vaseh nič drugega, kot svoja surova narečja, brez zveze in brez odnosa do kakršnega koli jezika, zakaj naj bi vendar ti Slovani ne sprejeli nadvlade naših običajev in našega narodnega jezika?» Tako čitamo na strani 51 leta 1861, v francoskem jeziku izdane knjige «Trieste et l'Istrie — Leurs Droits dans la question italienne», ki jo je napisal Pacifico Valussi. Samo po sebi se razume, da bi se na te zastarele nacionalistične nazore požvižgali, da jih niso pred enim letom izkopali iz tržaške mestne knjižnice, kjer so spali spanje pravičnega in jih ponatisnili.

In sedaj čitajmo dalje v tej zabavni brošuri: «Istra šteje s Trstom vred 290.000 prebivalcev, od katerih je 160 tisoč Italijanov, približno 15.000 popolnoma poitalijančenih Slovencev in slednjič 110.000 Slovanov - deloma še v prvobitnem stanju in deloma nahajajoče se v procesu asimilacije. (to je poitalijančevanje)». Avtor deli tržaške in istrske Slovane v Slovence in Srbe. «Slovenci so, razlaga avtor, starejši, prvi, ki so prišli v naše dežele; spozna se jih po pokvarjenosti njihovega jezika in po spreminjanju njihovih običajev». Stran 54: «To nelokalno slovansko narečje (nemreč slovenščina), deloma že poitalijančeno, izginja pod prvimi žarki civilizacije». Poitalijančeni Furlan Valussi velikodušno dopušča, da bi mogli Hrvati Dalmatinci in Srbi ustvariti svoj skupni kulturni jezik. «Naši Slovani (to je Slovenci) pa ostanejo Slovani le tako dalgo, dokler ostanejo barbari... Kaj zmore kaplja sladke vode v morju! In tako, ker ne morejo ostati Slovani, postanejo Italijani in stremijo nazaj k starim tradicijam, ko so bili beneški podanikiv.

Tako so pisali o nas naši ljubi sosedje leta 1861, to je 12 let po smrti našega največjega pesnika Prešerna in ko so imeli naši tržaški «barbarski» predniki že svoje slovenske šole. Ali kdo naj bi se razburjal zaradi tega, da so pisali tako pred skoraj sto leti, pač pa so se prav pošteno osramotili in osmešili s tem, da v naših dneh ponatiskujejo take predpotopne neslanosti, kar nam dokazuje, da so naši visokokulturni italijanski sodeželani še vedno tam, kjer je bil smešno naduti šovinist Valussi pred sto leti. Se najbolj žalostno v tej zadevi pa je dejstvo, da je ponatis te šovinistične knjige pohvalila celo kolikor toliko socialistično usmerjena tržaška pisateljica gospa Gruber-Benco v svoji reviji «Umana». Vsekakor pa domnevamo, da se ona nikakor ne more popolnoma strinjati z Valussijevimi nazori in da je to delo pohvalila le zato, ker ga je samo površno pregledala,

Ali zakaj so vendar izkopali to zadevo iz groba pozabljenja, kamor pravzaprav spada? Morda nam bo to povedal Giorgio Rasi (brzkone bivši Ražem), ki je napisal predgovor k novi izdaji Valussijeve knjige. «V naših krajih, čitamo v tem predgovoru, borba med dvema rasama odraža borbo med dvema kulturama; ne gre tu za Slovane in Italijane; tukaj gre za spodad med Zahodom in Vzhodom». «To je borba med mestom in deželo. Kmet, ko pride do zavesti svojega dela, veruje v možnost, da more s svojo surovo silo držati v pesti druševno silo mesta. On se ne zaveda, da čim pride v dotiko z mestom, pride v dotiko s kulturo in se asimilira». «To se je zgodilo pred dvemi stoletji se je zgodilo pred enim stoletjem in se dogaja tudi danes». (Mimogrede bodi omenjeno, da so se kmetje dolga stoletja borili proti izkoriščanju, ki je prihajalo iz plemiških gradov in nazadnje iz mest, da pa niso nikoli niti sanjali o tem, da bi gosposko kulturo podvrgli svoji surovi sili).

Tako torej: naša borba ni nacionalna borba med Slovani in Italijani, temveč borba med Vzhodom in Zahodom, med mestom in deželo. Tako trdi gospod Rasi. Bolj točno povedano pa je to borba med izkoriščevalci in njih podrepniki na eni strani in kmeti in izkoriščanim mestnim prebivalstvom na drugi strani. Zakaj se pa ta borba predstavlja kot nacionalna borba med Slovenci in Italijani, zakaj se ponatiskuje sto let stara šovinistična knjiga in zakaj to čisto nacionalistično polezo odobrava celo socialistično nastrojena gospa Gruber-Benco?

Zakaj? Zato vendar, ker izkoriščevalci ne smejo priznati, da se borijo le za svoje lastne interese, ki so v nasprotju s splošnimi interesi vseh drugih državljanov. Ako bi to priznali, bi ostali popolnoma osamljeni in njihove vsegamogočnosti bi bilo konec. Zato morajo svojo sebično borbo za skupne državne in narodne interese, v borbo za zaščito kulture pred «barbarstvom» in, v naših dneh še posebno, za zaščito vere. V zadnjih desetletjih preteklega stoletja so se naši okoličani, tedaj na sploh kmetje in Slovenci, borili proti tržaškim italijanskim odnosno poitalijančenim meščanom. Ker so bili v tej borbi po naključju na eni strani Slovenci, na drugi pa Italijani, se je ta borba smatrala za narodno borbo, za borbo potlačenih Slovencev za njihove narodne pravice, kar je seveda mestnim izkoriščevalcem neizmerno prijalo, ker jim je omogočilo, da so to borbo predstavljali kot borbo barbarskih Slovanov, ki bi hoteli uničiti italijansko kulturo in jezik ter s surovo silo podjarmiti kulturne italijanske meščane. Na ta način so pred začetkom socialističnega gibanja vpregli v voz svojih sebičnih protiljudskih interesov vse italijansko govoreče meščanstvo, si zagotovili podporo italijanske vlade in pridobili simpatije zahodnih kapitalističnih narodov.

V senci te sleparske nacionalistične politike je tržaška gospoda neovirano izkoriščala ne samo slovenske kmete, temveč tudi italijanske delavce in malomeščane, ki so to politiko podpirali in jo s tem sploh omogočili. Razlika je bila le v tem, da so bili slovanski kmetje ne le gospodarsko izkoriščani, ampak tudi prezirani in zaničevani kot neomikani in surovi barbari, zaradi česar so se mnogi izmed njih sramovali svojega jezika in svoje narodnosti in se zaradi tega podvrgli sistematičnemu poitalijančevanju.

Te razmere so bile nespremenljive dokler je neomejeno vladal kapitalistični gospodarski sistem, to je do začetka prve svetovne vojne. Po tej je prešel ta sistem v počasno likvidacijo in razmere so se začele korenito spreminjati in prav tako korenito se spreminja tudi naš gospodarski in politični položaj. Mi nismo več zaničevani barbari, temveč borci za novo življenje, za novo višjo in splošno kulturo. Tega še niso ali nočejo razumeti i branitelji starih privilegijev, med katere spadajo tudi tisti, ki ponatiskujejo in odobravajo plesnjive knjige iz prejšnjega stoletja. O tem novem poglavju v svetovni zgodovini pa bomo spregovorili prihodnjič.

Brežan

NOVI UKREPI SOVJETSKIH OBLASTI V POLJEDELSTVU

Da bi se poljedelska proizvodnja povečala skušajo dati kolhozom večjo avtonomijo

Po načrtu bodo do leta 1960 povečali pridelek žitaric za 400 milijonov ton. Za uresničenje tega načrta pa je treba pridobiti nadaljujih 30 milijonov ha orne zemlje

V soboto smo objavili članek o vtisih jugoslovanskih novinarjev v Sovjetski zvezi. I njihovih člankov smo povzeli nekaj zanimivosti o Moskvi in govorili smo tudi o nekaterih ukrepih, ki jih je novo sovjetsko vodstvo podvzelo v sovjetski notranji politiki.

Danes bomo govorili o kmetijstvu, ki je še danes eno najbolj perečih vprašanj v gospodarskem razvoju SZ.

Kmetijski pridelki in proizvodnja nasploh sta v Sovjetski zvezi še vedno premajhni za vse potrebe, zlasti velja to za živinorejo. Po zadnjem načrtu, bo moralo sovjetsko kmetijstvo povečati pridelek žita do leta 1960 za 400 milijonov ton. To zahtevajo potrebe po kruhu in mesu, pa tudi potrebe po surovinah za industrijo. Takšno povečanje je pa tudi nujno, če hočejo izboljšati stanje živinoreje, ki je zelo slabo. Sedanje težavno stanje v živinoreji se ne odraža toliko v premajhnem številu glav goveje živine, kolikor v pomanjkanju krme, zaradi česar je živina zelo slabo rejena. Zato so danes napori usmerjeni zlasti k povečanju pridelka krme.

Načrt, da povečajo pridelek žita do leta 1960 za 400 milijonov ton, je povezan s pridobivanjem novih področij obdelovalne zemlje. Zadevni načrt je zelo obsežen. Površino obdelovalne zemlje bodo povečali za 28-30 milijonov ha! Moskovska vlada je že izdala več uredb o gospodarskem spodbujanju k delu v zvezi s pridobivanjem novih področij obdelovalne zemlje. Vsi, ki se prijavijo za to delo, imajo več olajšav. Država na primer prevzame vse stroške v zvezi z njihovo selitvijo in s selitvijo njihovih družin z vsem pohištvom in drugo premičnino na novo mesto. Vsi dobe takoj posebno doklado v višini treh mesečnih plač. Poleg tega jim država nudi kredit za zidanje novih hišic, za nakup inventarja in ostalih potrebščin. Te olajšave so že rodile prve uspehe. Do danes je odšlo na delo že nad tri sto tisoč ljudi in tako računajo, da bo do leta 1960 ta obsežen načrt uresničen. S pridobivanjem nove obdelovalne zemlje so začeli v SZ že pred vojno, a le v manjšem obsegu. V Uzbekistanu so n. pr. do danes že iztrgali «lačni stepi» okrog 1000 ha zemlje. Računajo, da bodov prihodnjem letu pridobili še 300 ha obdelovalne zemlje na tem področju. To delo je v zvezi z velikimi naporami in težkočami, ker je treba zemljo umetno namakati.

Birokrati na deželo!

Slabo stanje v sovjetskem kmetijstvu pa ni odvisno samo od pomanjkanja obdelovalne površine. Obiskovalci Sovjetske zveze imajo vtis, da je rentabilnost dela v sovjetskih solhozih slaba tudi zaradi pomanjkljive organizacije in premajhne zainteresiranosti kolhoznikov do dela. Vse kaže, da je sovjetska vlada te pomanjkljivosti uvidela in je že podvzela na tem področju potrebne ukrepe. V Uzbekistanu n. pr. je bilo do pred kratkim v državnem aparatu nič manj kot 50 tisoč uslužbencev. Te ljudi so že začeli premeščati na kolhoze in tako bodo skrčili državni aparat skoraj na polovico. Omejevanje državnega aparata in pošiljanje njegovih dosedanjih uslužbencev na delo v kolhoze in na druga mesta ne gre zmeraj gladko in brez ugovorov. Mnogi se upirajo in godrnjajo. Zato pa je vlada izdala posebno odredbo, po kateri vsak uslužbenec tudi po premestitvi ohrani svoje prejemke in tudi vse druge privilegije in olajšave, kakor jih je imel kot uslužbenec v državni administraciji. Te premestitve pa imajo predvsem ta namen, da osnovne organizacije, to se pravi kolhozi in druge tovrstne ustanove postanejo čim bolj samostojne. Pokazalo se je namreč, da ministrstva ne zmorejo vsega, če ni na terenu, torej v kolhozih, sposobnih organizatorjev, ki bi izpolnjevali navodila

Obvezni odkup bo zmanjšan

V okviru te nove poljtike so sovjetske oblasti že dale kolhozom, sovhozom in strojnotraktorskim postajam večjo samostojnost. Uvideli so namreč, da je prejšnja centralizirana politika zelo škodovala kmetijski proizvodnji.

Država ima n. pr. monopol za bombaž. Ves bombaž morajo torej pridelovalci prodati državi. Kolhozi so zadolženi, da prodajo državi najmanj 36 metrskih stotov bombaža na ha. To količino plačuje država po 3 rublje za kg, v kolikor pa ga kolhoz ali sovhoz pridela več, ga država plača trikrat draže. Odkupne količine pa so tako visoke, da jih kolhozi težko dosežejo. Sele letos, ko bodo kolhozi dobili nove moči s premestitvijo državnih uslužbencev, upajo, da se bo organizacija dela toliko izboljšala, da bodo lahko dosegli in tudi presegli določene meje proizvodnje.

V okviru nove notranje politike v SZ so tudi v kolhozih začeli že resno razmišljati o tem, ali ne bi kazalo zmanjšati obveznost kolhozov do države in pridelovalce spodbujati k delu in proizvodnji. Glede pridelovanja žita so že uvedli prve takšne ukrepe. Kolhozniki n. pr. danes plačujejo manjši davek za ohišnico. Nekoliko se je zmanjšal tudi obvezni odkup, cene žita pa so narasle. Isto politiko nameravajo uvesti tudi v kolhozih, ki pridelujejo bombaž in druge kmetijske pridelke.

Važen korak v tej smeri je bil napravljen s tem, da so se pocenile usluge strojnotraktorskih postaj. Nastale pa so še druge spremembe, zlasti glede planiranja v kmetijstvu. Se nedavno je država natanko predpisovala in določala naloge kolhozov. Ministrstvo za kmetijstvo je podrobno določalo, koliko mora ta ali oni kolhoz posejati pšenice, koliko lanu, koliko posaditi krompirja itd. Kolhozi so se tej politiki seveda upirali, saj so včasih zahtevali od njih, naj pridelujejo tiste kulture, od katerih ni mnogo koristi, niso pa jim omogočili pridelovati kulture, od katerih bi imeli večje dohodke. Na tem področju se je že marsikaj spremenilo. Država zdaj ne predpisuje več kolhozom v podrobnostih, kaj naj sejejo in sade, marveč da vsakemu samo okvirni načrt obveznosti, ki jih mora izpolniti. V mejah tega načrta pa lahko kolhoz ukrepa po svoji uvidevnosti.

Spremembe v načinu planiranja so nastale tudi glede obratovanja v strojnotraktorskih postajah. Prej je ministrstvo podrobno določilo vsaki postaji, koliko dela mora opraviti, koliko ha zemlje zorati, koliko posejati itd. Tako se je dogajalo, da so si morali posamezni upravniki postaj sami izmišljati delo, da bi izpolnili načrt, ki jim ga je določilo ministrstvo. Kolhozom so nalagali nepotrebno delo, samo da bi postaja izpolnila načrt. Zdaj je že tudi na tem področju položaj drugačen.

V soboto je odpotovala iz Beograda v Moskvo jugoslovanska gospodarska delegacija, ki jo vodi Svetozar Vukmanovič. Na sliki člani jugoslovanske delegacije na beograjskem kolodvoru v družbi sovjetskega veleposlanika v Jugoslaviji Valkova (prvi z leve) tik pred odhodom

Mednarodna konferenca gledaliških zgodovinarjev

(Nadaljevanje in konec)

V tej načelni usmerjenosti v živo gledališče vidim poglavitno prednost londonske konference, kajti le v takšni neokrnjeni navezanosti na sodobne gledališke probleme je mogoče obravnavati preteklost znanstveno, brez motečih predsodkov nacionalističnega diskriminacije, s pravo mero za mednarodno vrednost kulturne storitve.

Živahni potek londonske konference je znatno podprlo tekmovanje tako imenovanih velikih gledaliških narodov, kar se je zlasti odražalo v poročilih, predlogih, diskusiji uradnih delegacij in opazovalcev Anglije, Francije, Italije, Sovjetske zveze in Združenih držav.

Naravno prednost v razpravi so imeli Angleži, saj so oni organizirali konferenco in so svoje probleme lahko obrazložili z dragocenim gradivom na raznih razstavah, ki jih je priredila londonska Society z drugimi britanskimi inštituti. Tako so udeležence neprisiljeno seznanjali z nekaterimi upriznorivenimi vprašanji od Shakespearovih časov do sodobnih gledaliških eksperimentov in priznati je treba, da svonemarnem izkoristili in da je prednosti niso nikoli po gre prav njim v veliki meri zasluga, da se je konferenca razvijala v vzdušju prijetne strpnosti, včasih celo z rahlim prizvokom humorja, vselej usmerjena v stvarne zaključke.

Francozi so si pridobili simpatije že z vsega začetka s tem, da se nikakor niso sklicevali na svojo bogato gledališko preteklost in na svoj nesporno dominantni položaj v sodobni gledališki stvarilnosti, pač pa da so zelo diskretno nakazovali svojo pionirsko vlogo v sedanjem uprizoritvenem stilu s tem, da so v uvodnem referatu orisali samo umetniško spodbudo in antikomercialni boj pokojnega fanatika in asketa Jacquesa Copeauja, tragičnega očeta vse sodobne antinaturalistične gledališke kulture. Pravo nasprotje Francozom so bili ameriški delegati, ki so s spretno besedo prikazovali tri svoje prednosti: nenehno rastoči vpliv sodobne ameriške dramatike, zavidni akademski položaj gledaliških zgodovinarjev v svoji deželi in še bolj zavidne tehnične možnosti za ohranjevanje in objavljanje gledaliških dokumentov. Njihova zasluga na tem mednarodnem sestanku je predvsem ta, da so zelo odločno opozarjali udeležence na sistematično mikrofilmiranje dokumentov in na vzgojni pomen gledaliških strokovnjakov.

Med udeleženci je bila po vsem videzu najbolj pripravljena italijanska delegacija, ki je podrpla svoje delo z vidnimi eksperti in z nesporninm gradivom mednarodne vrednosti, saj je spremljalo delo uradne delegacije dvoje zanimivih dodatnih poročil, z bogatimi informativnimi podatki in znanstvenimi spodbudami ekspozeja direktorja Muzeja milanske Scale in zastopnika leksikografskega podjetja Enciclopedia della spettacolo. To zajetno delo, doslej izdano že v svojih prvih dveh zvezkih, dokazuje dokaj visoko mero mednarodnega sodelovanja na področju gledališke zgodovine, pri čemer ga še podpira pietetni moment, da si je ta dosežek evropske leksikografije zamislil pokojni Silvio D'Amico, kritik in zgodovinar, ki je že za življenja užival velike simpatije v znanstvenih krogih ne le zavoljo svojega pisateljskega dela, pač pa tudi zavoljo svoje mednarodne usmerjenosti.

Sovjeti so presenetili udeležence s petimi potezami: prvič, da so sploh prišli na konferenco; drugič, da je bila sestava njihove delegacije prava zagonetka za evropske možgane; tretjič, da so suvereno zamolčali mednarodni pomen ruskega gledališča pred revolucijo; četrtič, da so glasovali za vse predloge in petič, da so bili v vsem zelo strpni in ljubeznivi. Stvar je bila v tem, da so prišli v London v zadnjem trenutku in skoraj nepričakovani, da v njihovi delegaciji ni bilo niti enega gledališkega zgodovinarja, kustosa ali kritika, da v svojih poročilih nasploh niso govorili o gledališki zgodovini, pač pa o ljudski prosveti, o vzgoji mladine in o miroljubnosti in da je vodil njihovo delegacijo direktor Centralnega teatra sovjetske armade v Moskvi, ki je v

FILIP KALAN

svojem uvodnem poročilu poudaril, da vidi v mednarodnem sodelovanju znanstvenikov pomembno pot k miru, ob zaključku konference pa povabil vse udeležence na filmsko predstavo in na zakusko.

Takšni so prvi epizodični vtisi o udeležbi tako imenovanih velikih gledaliških narodov na tem mednarodnem sestanku.

Mislim, da je treba med stvarnimi dosežki te razgibane konference poudariti predvsem tri otipljiva dejstva, ne glede na njihovo uradno formulacijo:

Prvič, da se je pokazala znatna potreba za stalno mednarodno sodelovanje društev, inštitutov in posameznih znanstvenikov, ki se ukvarjajo s proučevanjem gledaliških vprašanj, zlasti s študijem gledališke zgodovine, in da so bili z londonskim sestankom ustvarjeni že tudi prvi organizacijski pogoji za sistematično mednarodno sodelovanje;

drugi, da so delegacije po zelo ostri debati izglasovale svoj načelni pristanek za mikrofilmiranje dragocenih gledaliških dokumentov, čeprav to vprašanje še ni rešeno v podrobnosti, kar se tiče informacijske službe med znanstvenimi in vzgojnimi ustanovami, strokovne ocene in registracije teh dokumentov, kakor tudi zaščite avtorskih pravic pri obdelavi samega gradiva;

tretjič, da so se v zadnjih letih pokazali že znatni dosežki glede mednarodnega sodelovanja gledaliških zgodovinarjev ne samo v organizacijskem pogledu, pač pa že tudi v samem znanstvenem delu, in da je eden izmed vidnih primerov takšnega sodelovanja italijanska Enciclopedia dello spettacolo.

Vseh novih načrtov in predlogov za takšno mednarodno sodelovanje ni mogoče obravnavati brez podrobne obrazložitve posameznih poročil in replik v razpravi na konferenci, saj bi to preseglo okvir tega pisanja — vsekakor pa je mogoče trditi po tem mednarodnem sestanku v Londonu, da je bil to kulturni dogodek, ki mora slej ko prej dati vidne dosežke ne le v delu gledaliških zgodovinarjev, bibliografov in muzeologov, pač pa tudi (kakor je bilo nakazano že v uvodu) v mednarodnih informacijah o gledališki dejavnosti nasploh. Ob osebnih zvezah, ki so se med konferenco ustvarile med posamezniki strokovnjaki, se poraja tudi upanje, da bo prešlo mednarodno obveščanje o gledaliških vprašanjih slej ko prej iz rok površnih poročevalcev in namernih propagandistov na področje solidne dokumentacije in da bodo morali tudi prosvetni aparati posameznih dežel slej ko prej črpati svoje organizacijske pobude na gledališkem področju predvsem iz tega mednarodnega sodelovanja strokovnjakov.

To bo nedvomno utrdilo tudi kulturni položaj tako imenovanih malih gledaliških narodov, ki so bili doslej obravnavani povečini le v kulturni ali celo državni odvisnosti od tako imenovanih velikih narodov, ta spremenjeni položaj pa mora slej ko prej vplivati tudi na druge dežele, ki so bile doslej iz kakršnihkoli razlogov izločene iz mednarodnega sodelovanja na gledališkem področju.

Sumarična ocena londonske konference daje torej pozitiven rezultata, vsaj v tem smislu, da je do znatne mere obvestila strokovnjake raznih dežel o stanju gledališke kulture v sodobnem svetu, o možnostih proučevanja gledališke kulture po različnih deželah, o organizacijskih ukrepih in o finančnih sredstvih, ki so potrebna za sistematično sodelovanje gledaliških strokovnjakov.

To oceno podpira tudi dejstvo, da londonski sestanek ni bil izoliran pojav v gledališkem življenju zadnjih let, marveč da je samo nujen, neizogiben, logičen člen v dolgem nizu mednarodnih srečanj gledaliških ljudi. V tem nizu je dala tudi Jugoslavija zadnji čas svoj značilni delež predvsem z dvema gledališkima zborovanjema. Prvi je že omenjeni mednarodni sestanek Federacije bibliotekarskih združenj v Zagrebu, ko je bila ustanovljena Sekcija gledaliških knjižnic in zbirk — letos pa je bil v Dubrovniku kongres Mednarodnega gledališkega inštituta, na katerem so bili po dolgih letih internih razprav izglasovani zanimivi predlogi o Gledališču narodov v Parizu in o mednarodnih festivalih malih gledališč. Tako se tudi skeptiki ne bodo mogli odreči upanja, da se bo delo londonske Society uspešno nadaljevalo tudi letos na septembrskem sestanku gledaliških bibliotekarjev in kustosov v Bruslju in jstega meseca na mednarodni gledališki razstavi na Dunaju.

Ob zaključku kaže še enkrat obnoviti duhovno vzdušje tega mednarodnega sestanka glede same gledališke zgodovine:

Mislim, da ni niti pametno niti pravično, da se v mnogih deželah smatra gledališka zgodovina in gledališka kritika za nekakšno nezakonsko dete literarne zgodovine in estetike in zato mislim, da je treba temu londonskemu sestanku dati neko javno priznanje: da se udeleženci niso predajali tej nekdanji bolezni kabinetnega učenjaštva — pač pa da so afirmirali gledališko zgodovino kot pravo in povsem zakonito dete žive gledališke dejavnosti, ki črpa svoj navdih iz odrskih stvaritev igralcev in režiserjev, scenografov in dramaturgov in ki svoje znanje o teh stvaritvah spet vrača vsem tistim, ki ustvarjajo iz mrtvega papirja življenje na odru: gledališko predstavo.

Kratke zanimivosti

Hamburžan Herbert Preglov je izdelal napravo za lovljenje rib, ki nima trnka, ampak lovi ribe z električnim tokom. Vsa naprava ima obliko palice, ki je povezana z avtomobilsko baterijo, od koder črpa eletr. tok za omamljanje rib, ki se približajo palici. Da bi Preglov pokazal, kako njegov izum deluje, je potisnil palico v vodo in pritisnil na gumb. S tem so se v vodo prenesli električni tresljaji, ki so pritegnili vse ribe, ki so bile oddaljene do 3 metre od konice palice. Ribe so bile omamljene od električnega toka in ribič jih je začel pobirati kar z roko. Ko je nato potegnil palico iz vode, so ostale ribe, ki jih ribič ni pobral, ponovno oživele in odplavale. Povsem razumljivo, da ta izum ne pride v poštev za športni ribolov, saj bi ga lahko primerjali z lovom v gozdu, kjer bi lovec uporabljal namesto risanice, strojnico. Električna naprava za ribolov pa lahko postane koristna za proučevanje ribjega bogastva v rekah

* * *

Ameriška polarna raziskovalka Louise Boyd je prva ženska, ki je vodila znanstveno ekspedicijo na Severni tečaj. Ta podvig je napravila, ko ji je bilo 67 let. Pred tem pa je gospa Boyd že sedemkrat sodelovala v polarnih ekspedicijah in tudi pri iskanju francoskega hidroaviona «Latam», s katerim je leta 1928 raziskovalec Amundsen letel na Severni tečaj in se tam ponesrečil. Sedaj je Louise Boyd prvič z letalom preletela Severni tečaj. To letalo je bilo vrste Skymaster, ki je zgrajeno posebno za polarne polete. V letalu je bilo 8 članov posadke. Letalo je izletelo iz letališča v norveškem mestu Bodoe in ko je priletelo Severni tečaj, se je po 24 urah letenja vrnilo v Oslo. V času poleta je gospa Boyd snemala ledenike, ki oklepajo Severni tečaj, Severno ledeno morje in vzhodne obale Groenlandije. Po svoji vrnitvi je raziskovalka izjavila, da je navdušena, ker ji je ta polet, ki je hkrati vrhunec njene kariere polarnega raziskovalca, uspel.

* * *

Pred kratkim so švedski zdravniki ugotovili, da človekova sposobnost za koncentracijo po kosilu zelo naglo pada in da doseže ob 3. uri popoldne svojo najnižjo točko. Po tej uri pa si človeško telo ponovno naglo opomore, kot bi človek ozdravel ali se prebudil in že ob 4. popoldne je telo sposobno za kakršno koli delo.

GORIŠKI IN BENEŠKI DNEVNIK

UGODEN ODMEV VIDEMSKEGA SPORAZUMA NA GORIŠKEM

Odpirajo se nove možnosti za procvit Gorice in izboljšanje odnosov med obema narodoma

Včeraj popoldne je bila tiskovna konferenca na goriški prefekturi Zadovoljive izjave predstavnikov oblasti - Poživela bosta predvsem promet in trgovina - Veliko olajšanje za prebivalce Brd na jugoslov. strani

Včeraj popoldne je bila na goriški prefekturi tiskovna konferenca, na kateri so predstavniki oblasti dali pojasnila k nekaterim členom sporazuma podpisanega v Vidmu 20. t. m.

Za goriško pokrajino je sporazum o obmejnem prometu velikega pomena, saj bodo njegova določila veljala skoraj za vse ozemlje pokrajine, odnosno vse občine, razen občin: Turjak, Škocjan, Gradež, Villesse in Romans. Na jugoslovanski strani pa bo v ta obmejni promet vključenih 44 občin. Zaradi tega bo odprtih več prehodov, tako da bo promet oseb olajšan. Mednarodni blok pri Rdeči hiši bo odprt neprestano noč in dan. Drugi urnik pa bodo imeli ostali prehodni bloki: Mirnik, Jenkovo, Ceglo, Versa, Uklanci, Števerjan, Podsabotin, Solkan, Šempeter, Štandrež, Vrtojba, Miren, Devetaki, Palkišče, Mihovo, Jamlje. Ti bloki bodo odprti za promet od 7. do 18. ure januarja in decembra meseca, od 6.30 do 18.30 ure februarja in novembra meseca, od 6. do 19. ure marca in oktobra meseca, od 5. do 19.30 ure aprila in septembra meseca, od 4. do 21. ure maja, julija in avgusta meseca.

Na tiskovni konferenci so tudi sporočili, da so bile vzpostavljene nove avtobusne linije (z kriterijem reciprocitete) in sicer za dve dnevni vožnji med Gorico in Solkanom in prav tako za dve dnevni vožnji med Gorico in Šempetrom. Enkrat na dan bo avtobusna zveza med Tolminom in Čedadom (skozi Bovec) zatem med Kobreškim in Čedadom, med Gorico, Opatjim selom in Komnom, ter med Trbižem in Kobaridom. Nadalje bodo vzpostavili 6 avtobusnih voženj na teden med Solkanom, Gorico in Trstom; tri avtobusne linije bodo vzdrževala jugoslovanska in tri italijanska prevozna podjetja, tako da bodo trikrat tedensko vozili jugoslovanski avtobusi, trikrat tedensko pa italijanski. Ob nedeljah pa bodo od Solkana do Trsta vozili menjajoč se vsako nedeljo jugoslovanski ali italijanski avtobusi!

* * *

Podpis sporazuma o obmejnem prometu je med goriškim prebivalstvom naletel na ugoden odmev. S podpisom sporazuma in objavo besedila so prenehala vsa ugibanja o njegovih določilih in trajanju pogajanj.

Kako so se ljudje zanimali za to vprašanje dokazuje dejstvo, da je bila celotna naklada našega lista v nekaj urah razprodana; podobno je bilo tudi z ostalimi listi.

Med prebivalstvom je bil ugodno sprejet člen, da je bila v obmejni pas vključena celotna goriška pokrajina, ki je bila z razmejitvijo in z občutnim zmanjšanjem gospodarsko hudo prizadeta.

Tudi predstavniki goriških oblasti so se o videmskem sporazumu povoljno izrazili. Tako je podprefekt dr. Biondo že v soboto izjavil, da je zadovoljen s sporazumom, od katerega bodo prebivalstvo in posebno trgovina ter mala industrija imeli koristi. Izjavil je še, da je treba čimprej začeti s praktičnim izvajanjem klavzul sporazuma in to na najboljši način.

Izvedelo se je, da je goriški kvestor, takoj po podpisu sporazuma v Vidmu, dal podrobna navodila uradom, ki bodo izdajali propustnice, za katere bodo morali zainteresirani izpolniti posebne obrazce.

Predsednik pokrajinske uprave dr. Culot je med drugim dejal, da bo sporazum pripomogel k izboljšanju gospodarskega stanja goriške pokrajine in da bodo od njega imeli koristi prebivalci na tej in na oni strani državne meje. Izjavil je še, da upa, da bo ta sporazum dovedel tudi do drugih sporazumov med obema državama.

Župan dr. Bernardis je izjavil, da se je s tem sporazumom uresničil del resolucije, ki jo je izglasoval goriški občinski svet julija lanskega leta, in v kateri je bilo rečeno, da bo občinski svet sodeloval in po svojih možnostih pomagal, da pride do pomiritve med obema državama in da postane Gorica, ki je naravni most med obema državama, stična točka in center za izmenjavo posebno trgovinske delavnosti. Po županovem mnenju je videmski sporazum tudi prvi korak za ponovni razcvet Gorice in goriške pokrajine. Končno pa je še dr. Bernardis dejal, da smatra, da sporazum ne bo ustvaril med obema ekonomijama konkurenco, ampak ju bo celo dopolnjeval v obojestranskem interesu.

Z sporazumom se ustvarjajo možnosti, da bodo ljudje prinašali po nižjih cenah na goriški trg prehrambene predmete za najširšo potrošnjo. S tem blagom se bodo v določeni meri okoriščali vsi prebivalci pokrajine, to se pravi najširši sloji, ki so prav zaradi gospodarske krize in pa z odpusti in znižanjem delovnega časa ter brezposelnostjo hudo prizadeti.

V Gorici so mali trgovci upravičeno s hrepenenjem pričakovali podpis sporazuma, ki bo omogočil pridelovalcem z jugoslovanske strani, da bodo našim trgovcem na drobno prodajali svoje izdelke po nižjih cenah, medtem ko jih bodo ti lahko preprodali po ugodnejših cenah zanje in za potrošnike na našem trgu.

Vse kaže, da bodo trgovine s tekstilnim blagom, ki so zašle v hudo krizo zaradi premajhnega povpraševanja (veliko goriških potrošnikov kupuje tekstil v Vidmu), v novih pogojih bolje uspevale. Ker je v Jugoslaviji tekstil nekoliko dražji kot pri nas, bodo obmejni prebivalci z jugoslovanske strani v mejah sporazuma blago verjetno raje kupovali pri nas.

Zelo posrečen je tisti del sporazuma, ki govori o zdravniški službi. Pri nas imamo precej zdravnikov. Nekaj jih je preobremenjenih, precej pa jih tare skrb za zaslužek. Tem se s sporazumom nudi možnost, da si poiščejo dohodke na oni strani meje. To bo v obojestransko korist, saj ima zdravstvena služba na jugoslovanski strani kljub vsem prizadevanjem na Goriškem še precej potreb, zlasti če upoštevamo, da je vipavska bolnica nezadostno opremljena, ljubljanska pa preveč oddaljena in v nujnih primerih nedosegljiva. Z ureditvijo tega prometa je to vprašanje rešeno v obojestransko korist, saj bodo zdravniki lahko ostali to ali onstran meje tudi več kot 48 ur, s seboj pa bodo lahko nosili tudi zdravila.

Morda najvažnejša stvar pa je ureditev avtobusne zveze med jugoslovanskimi Brdi in središčem v Novi Gorici. S tem bo Bricem skrajšana dolga pot skozi Plave. Če pripomnimo, da mešana razmejitvena komisija ni mogla doseči kompromisne rešitve glede premaknitve meje pod Sabotinom, potem je s tem problem zelo posrečeno rešen.

Na koncu naj pripomnimo, da bi bilo Goričanom ustreženo, če bi se odprl blok nekje bliže mestu, morda v bližini svetogorske postaje... Govori se, da se pripravlja nov prehod v Ul. sv. Gabrijela. Če je to res, potem bodo Goričani s tem prehodom nedvomno zadovoljni, ker jim ne bo treba čez blok pri Rdeči hiši, ki je od rok; za tiste, ki bi bili namenjeni v Novo Gorico, bi bil ta prehod idealen; tudi za potovanje v Solkan bi bil zelo pripraven.

Upokojitev poveljnika goriških gasilcev

Poveljni sedemintridestega korpusa gasilcev v Gorici dr. inž. Antonio Magelli je bil 22. avgusta zaradi polnih službenih let upokojen. Za poveljnika gasilcev v Gorici je bil imenovan 1. februarja 1954. leta.

V nedeljo je bila v gasilskem domu slovesnost, s katero se je Magelli poslovil od goriških gasilcev, katerim bo odslej poveljeval geometer Elio Maniaco.

Pri svetogorski poslaji vedno bolj živahno

V nedeljo proti večeru je bilo vzdolž državne meje pri svetogorski postaji toliko ljudi kot še nikoli. Vse kaže, da postaja spreharjanje ob svetogorski postaji ena izmed goriških izletniških točk. Zaradi velikega prometa so morali stražniki prepovedati vožnjo s kolesi in motornimi vozili. Vsi lokali, ki so doslej bili skoraj popolnoma prazni, so bili napolnjeni do zadnjega kotička; prav tako so bile zasedene tudi vse mize na vrtih.

Na jugoslovanski strani gradijo lično ograjo vzdolž meje. Med betonskimi stebri bodo namestili leseno ograjo, ki bo ločila posest dveh sosednih držav.

BRATSKO SREČANJE PRIMORCEV S KOROŠCI

Nepozabni vtisi podgorskih pevcev z dvodnevnega izleta po Korotanu

Ustavili so se v Gospe sveti, kjer so zapeli nekaj pesmi, obiskali so slovensko kmetijsko šolo in si ogledali «Miklovo Zalo» v Rožu

Preteklo nedeljo je podgorsko pevsko društvo organiziralo dvodnevni izlet na Koroško. Udeležilo se ga je 34 oseb, ki so bile z izletom nadvse zadovoljne.

Iz Podgore so se odpeljali v nedeljo zjutraj ter se čez Trbiž pripeljali v Beljak, kjer jih je čakal prijazen tovariš iz Koroške, ki je številno skupino vodil dva dni po lepem Korotanu.

Obiskali so Celovec ter Gospo sveto, kjer so si ogledali znameniti vojvodski prestol pod košatimi lipami in pa znamenito cerkev. Tja so prišli prav v času, ko so imeli na vasi ples. Tudi podgorski izletniki so se jim pridružili; nekajkrat so se zavrteli, potem pa so pod vodstvom pevovodje tov. Ivana Vončine zapeli nekaj narodnih in umetnih pesmi. Posebno lepo zapete so bile partizanske pesmi, ki so jih prisotni poslušali z velikim zanimanjem.

Po obisku celovškega velesejma, na katerem razstavlja tudi Jugoslavija, so proti večeru obsikali slovensko kmetijsko šolo v Podravlju, potem pa nadaljevali pot v Rož, kamor so prišli že pod večer. Prav tedaj so predvajali «Miklovo Zalo», znano slovensko igro, ki se je porodila prav v Rožu. Po predstavi so igralki Miklove Zale poklonili šopek nageljnov. Predstavo so še bolj poživili nastopi ljubljanskih vokalnih solistov in izvajanje orkestra.

Slabo vreme jim je na ponedeljek skazilo izlet z žičnico na Kanzel nad Osojskim jezerom. Toda to ni moglo pretehtati vseh lepih doživetij in prisrčnega sprejema, ki so ga našim Podgorcem pripravili koroški bratje.

Kolo v motor

Nekaj po 23. uri je v nedeljo prišlo v Krminu do trčenja kolesarja in dveh motociklistov. Trčenje je bilo precej hudo, kar dokazuje tudi zdravniško poročilo, ki pravi, da so z rešilnim avtomobilom Zelenega križa vse tri odpeljali v krminsko bolnišnico.

Flavio Bogin si je baje zlomil stegnenico in se poškodoval po vsem telesu, 21-letni Luigi Zucco si je pretresel možgane in si poškodoval oko, 22-letni Romano Sironi pa si je prav tako pretresel možgane.

Nesreča Doberdobca v Sovodnjah

V nedeljo je prišlo v Sovodnjah okoli 23. ure do prometne nesreče, v kateri se je hudo poškodoval 24-letni Albin Jarc iz Doberdoba. Skupno s svojim prijateljem se je z motociklom pripeljal na sovodenjski trg, kjer je pri cerševi skušal zaviti na levo mimo otroškega vrtca. Zaradi neprevidnosti, morda pa tudi zaradi peska, motociklist vozila ni mogel pravočasno obrniti ter se je zaletel v bližnji zid. Kot že rečeno, se je pri trčenju Jarc ponesrečil; precej se je potolkel ter baje dobil tudi rahel pretres možganov.

DEZURNA LEKARNA

Danes posluje ves dan in ponoči, lekarna Kuerner, Korzo Italia 4 - tel. 25-76.

KINO

CORSO. 17.00: «Dogodivščine Casanove», C. Calvet in N. Gray, v barvah.
VERDI. 17.30: «Totò v peklu», Totò in M. Frau.
CENTRALE. 17.00: «Kenguru». M. O'Hara in P. Mawford.
MODERNO. 17.00: «Črni hermelin».
KINO NA ODPRTEM. 21.00: «Banda ponarejevalcev».
VITTORIA: Zaprto.

ŠPORTNI DNEVNIK

Karaklajić v Trstu

Igral bo dve simultanki danes in jutri

Danes zvečer ob 20. uri bo imel v kavarni Milano (Via Giulia, pri Ljudskem vrtu) JUGOSLOVANSKI SAHOVSKI PRVAK IN INTERNACIONALNI MOJSTER

Nikola Karaklajić

SAHOVSKO SIMULTANKO.

Prijave se sprejemajo do ponedeljka zvečer v kavarni Milano.

* * *

JUTRI pa bo Karaklajić nastopil v dvorani NA UL. MONTECCHI 6 kjer bo igral simultanko v organizaciji

Prosvetnega društva «IVAN CANKAR»

Prijave se prejemajo do začetka simultanke.

* * *

Opozarjamo vse šahiste in prijatelje šahovske igre na ta zanimiv dogodek v tržaškem šahovskem življenju ter obenem vabimo vse, ki bi jih veselilo igrati proti jugoslovanskemu prvaku, da se prijavijo za nastop v simultanki.

Fuderer med prvimi še tudi po IV. kolu

Četrto kolo medconskega turnirja v Goeteborgu je dalo sledeče izide: Fuderer - Panno remi (po prekinitvi), Petrosjan - Geller remi, Spaski - Keres 0:1, Donner - Ilivicki remi, Szabo - Bronstein remi, Unzicker - Rabar remi, Stahlberg - Medina remi, Filip - Bisguier remi, Guimard - Pilnik remi, Sliva - Pachman remi. Najdorf je bil prost.

Dve prekinjeni partiji iz prejšnjih kol sta se končali: Pilnik - Najdorf remi, Medina - Filip remi.

Stanje po IV. kolu:

1. do 3. Fuderer, Panno in Ilivicki 3, 4. Bronstein 2.5 (1), 5 Geller 2.5, 6. Keres 2, 7. do 11. Rabar, Medina, Filip, Szabo in Spaski 2, 12. do 14. Petrosjan, Najdorf in Pilnik 1.5, 15. Pachmann 1.5 (1), 16. Donner 1.5, 17. Stahlberg 1 (2), 18. do 20. Unzicker, Guimard in Bisguier 1, 21. Sliva 0.5 točke. Prosti dan so že imeli Petrosjan, Pilnik, Keres in Najdorf.

V Moskvi je Marišev postavil nov sovjetski rekord na 800 m s časom 1:48,6 (prej Agejev 1:49,4).

* * *

Lahkoatletski dvoboj med Nemčijo in Dansko se je končal s 108:106 za Nemčijo.

LAHKOATLETSKE PRIREDITVE IN TEKME

Madžarska-Italija (ženske) 56:48

Tudi na 200 m je Leone izboljšala italijanski rekord - Mugoša je bil z novim jugoslovanskim rekordom na 1500 m šele peti

Drugi dan lahkoatletskega dvoboja med ženskima reprezentancama Madžarske in Italije je bil za Italijanke ugodnejši od prvega, saj so zmagale v treh od petih disciplin, ki so bile na sporedu. Pri tem je pomembno, da sta obe zmagovalki, na 200 m in v metu kopja, postavili nova italijanska rekorda.

Rezultati drugega dne tekmovanja:

4x100: 1. Italija (Musso, Leone, Bertoni, Greppi) 46"9; 2. Madžarska (Greminger, Denes, Gerhart, Neszmelyi) 47"4.

200 m: 1. Leone (It.) 24"6 (ital. rekord; prejšnji Leone 24"8); 2. Greminger (Madž.) 25"2; 3. Bertoni (It.) 25"4; Gerhardt (Madž.) 25"4.

80 m zapreke: 1. Gyarmati (Madž.) 11"2 (madž. rek.); 2. Greppi (It.) 11"4; 3. Valkonyi (Madž.) 12"3; 4. Musso (It.) 13"6.

Kopje: 1. Turci (It.) 43,51 (ital. rek., prej Turci 42,71); 2. Galambos (Madž.) 40,71; 3. Rossi (It.) 40,39; 4. Varga (Madžarska 40,08.

Disk: 1. Seredi (Madž.) 44,64; 2. Paternoster (It.) 43,62; 3. Netzbandt (It.) 41,93; 4. Viczian (Madž.) 41,31.

Končni rezultat: Madžarska 56, Italija 48.

Poleg ženskega dvoboja med reprezentancama Madžarske in Italije je bil tudi nastop mnogih odličnih atletov raznih narodov: poleg Madžarov so nastopili Čehi, Jugoslovani, Poljaki, Finci, Angleži, Nemci. Na tem tekmovanju je Jugoslovan Mugoša postavil nov državni rekord v teku na 1500 m ter tako zrušil rekord Ottenhajmerja, ki se je držal nekaj let, ki ga pa Ottenhajmer sam pozneje nikoli ni resno ogrožal. Kljub rekordu pa je bil Mugoša šele peti, kar dovolj priča, koliko sijajnih tekačev imamo na tej progi. Stritofa, ki je tekel na 5000 m, pa med prvimi petimi sploh ni bilo.

Navajamo glavne rezultate s tega nastopa:

Palica: 1. Sutien (Finska) 4.20.

400 m zapreke: 1. Dittner (Vzh. Nemč.) 52"3 (nemški rekord).

Disk: 1. Merta (ČSR) 52,43.

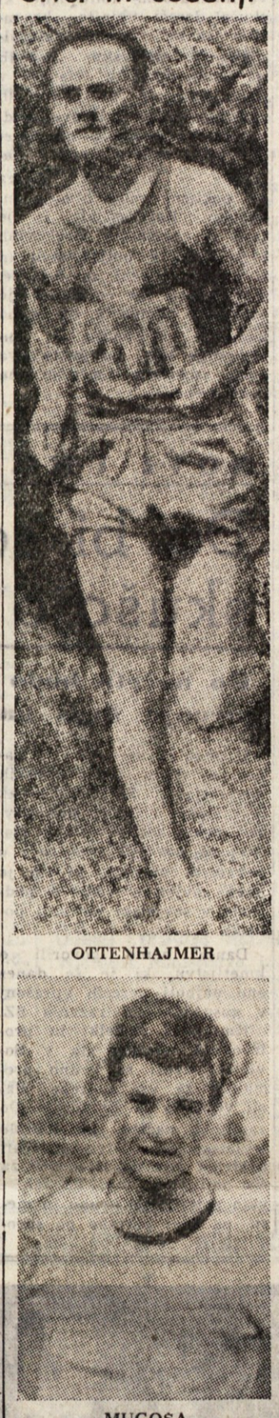
Troskok: 1. Kaleczky (ČSR) 15,15.

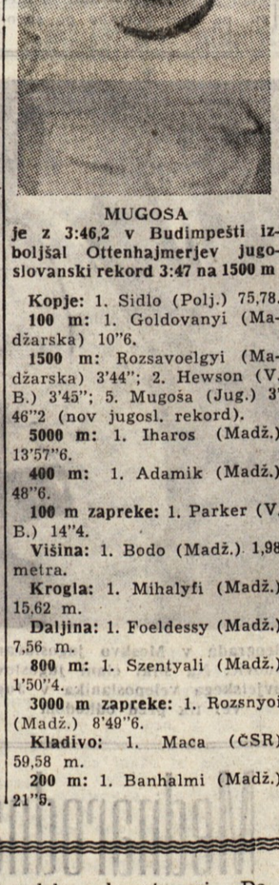
GIUSEPPINA LEONE

italijanska rekorderka na 100 m (11,8) in na 200 m (24,6). Oba rekorda je postavila v soboto in nedeljo v Budimpešti.

Dva rekorderja bivši in sedanji

OTTENHAJMER

MUGOSA

je z 3:46,2 v Budimpešti izboljšal Ottenhajmerjev jugoslovanski rekord 3:47 na 1500 m

Kopje: 1. Sidlo (Polj.) 75,78.

100 m: 1. Goldovanyi (Madžarska) 10"6.

1500 m: Rozsavoelgyi (Madžarska) 3'44"; 2. Hewson (V. B.) 3'45"; 5. Mugoša (Jug.) 3' 46"2 (nov jugosl. rekord).

5000 m: 1. Iharos (Madž.) 13'57"6.

400 m: 1. Adamik (Madž.) 48"6.

100 m zapreke: 1. Parker (V. B.) 14"4.

Višina: 1. Bodo (Madž.) 1,98 metra.

Krogla: 1. Mihalyfi (Madž.) 15,62 m.

Daljina: 1. Foeldessy (Madž.) 7,56 m.

800 m: 1. Szentyali (Madž.) 1'50"4.

3000 m zapreke: 1. Rozsnyoi (Madž.) 8'49"6.

Kladivo: 1. Maca (ČSR) 59,58 m.

200 m: 1. Banhalmi (Madž.) 21"5.

BREZ PRESENEČENJ 1. KOLO V FLRJ

Hajduk začel s 6:0

Težka zmaga Dinama, Crvena zvezda pa je prinesla prve točke s tujega igrišča

Jugoslovanski nogometaši niso dolgo počivali. V nedeljo se je že začelo tekmovanje za državno prvenstvo (medtem ko so nedeljo prej že igrali prvo kolo za Jugoslovanski pokal).

V prvem kolu ni bilo nič posebnega. Hajduk je potrdil, da je v redu, če nosi prvenstveni naslov, saj je odpravil Sarajevo s čistimi šestimi goli. Pri tem je vredno omeniti, da igra v tem moštvu še vedno stari Frane Matošič, ki je tudi dal dva gola. Druga dva sta bila delo Rebca, po en gol sta pa dala Vukas in Radović.

BSK, ki je bil vedno strah Dinama, to pot ni igral tako dobro. Zagrebčani pa zopet niso znali izkoristiti prednosti, ki so jih imeli in tako so z enim samim golom komaj rešili obe točki. Seveda, če bo pri tem ostalo; BSK je namreč takoj po koncu tekme vložil pritožbo, češ da se je tekma končala dve minuti prehitro, sodnik pa tega ne prizna.

Crvena zvezda je morala v Titograd, kjer je pa novincu Budučnosti odnesla obe točki. Bolje se je pa odrezal drugi novinec, mostarski Velež, ki je prinesel točko iz Beograda.

Rezultati:

Železničar-Vojvodina 3:1 (2:0)
Partizan - Zagreb 2:1 (1:1)
Hajduk - Sarajevo 6:0 (1:0)
Velež - Radnički 2:2 (1:1)
Spartak - Proleter 4:1 (2:1)
Dinamo - BSK 1:0 (1:0)
Budučnost - C. zvezda 1:3 (0:2)

Austria - Fiorentina 2:2

Tekma je veljala za Grasshoppersov pokal

Fiorentina je igrala za Grasshoppersov pokal na Dunaju z Austrio. Čeprav so Dunajčani vodili z 2:0, se je Fiorentini posrečilo izenačiti, pri čemer pa je pomagal dunajski branilec z avtogolom. V mostvu Fiorentine je že nastopil tudi Julinho, ki pa se nikakor ni prav zablestel, medtem ko pa je Montuori vsaj to pot se popolnoma odrekel.

Za pristop k Fiorentini je podpisal tudi Italo-Brazilec Ortega. Prejemal bo 260.000 mesečne plače, ni pa še določena vsota za angažma.

Tudi Angleži so začeli

V soboto so bili v I. kolu angleškega nogometna prvenstva doseženi tile rezultati: Birmingham - Manchester United 2:2, Blackpool - Arsenal 3:1, Cardiff - Sunderland 3:1, Charlton - Luton 2:2, Chelsea - Bolton 0:2, Everton - Preston 0:4, Huddersfield - Portsmouth 1:0, Manchester City - Aston Villa 2:2, Newcastle - Sheffield United 4:2, Tottenham - Burnley 0:1, Bromvich - Woolverhampton 1:1.

Prva zmaga Crv. zvezde v Messini

MESSINA, 22. — Ženski košarkarski turnir:
PUC (Pariz) - Maurolico (Messina 35:32 (16:14)
Crvena zvezda - Cestistica (Bologna) 56:30 (30:10).

PATTERSON 56,8 na 100 m prosto

Japonci in Američani prirejajo neuradne plavalne tekme skoraj vsak drugi dan. Pri tem dosegajo rezultate, da bi jim težko kdo lahko «mešal štre ne». Američan Patterson je v Tokiu dosegel na 100 m ... ki je najboljši v tem letu ... 50-metrskem bazenu. Avstral... Henricks je sicer tudi dos... gel tak čas, in sicer v 10... metrskem bazenu, vendar ... v morski vodi. Odličen je ... di rezultat japonske štafe... 4x100 mešano.

100 m prosto: 1. Patter... (ZDA) 56"8; 2. Tani (J) 57"... 3. Noboru (J) 58"7.

400 m: 1. Konno (ZDA) ... 38"4; 2. Woolsey (ZDA) 4'41... 3. Shoji (J) 4'41"8.

800 m: 1. Breen (ZDA) ... 44"6; 2. Ono (J) 9'44"6; 3. A... (J) 9'51"; 4. Onekea (ZDA) ... 3"4.

100 m hrbtno: 1. Hase (J) ... 6"5; 2. Wiggins (ZDA) 1'7"... Oyakawa (ZDA) 1'7"5.

200 m metuljček 1. Ishimo... (J) 2'31"; 2. Harrison (ZDA... 2'31"; 3. Yorzik (ZDA) 2'37"...

200 m prsno: 1. Furuka... (J) 2'35"5; 2. Gomazuru (J) ... 39"5.

4x100 mešano: 1. Japonska (Hase, Furukawa, Ishimo... Suzuki) 4'17"2; 2. ZDA (Oy... kawa, Mattson, Wiggins, P... terson) 4'26"4.

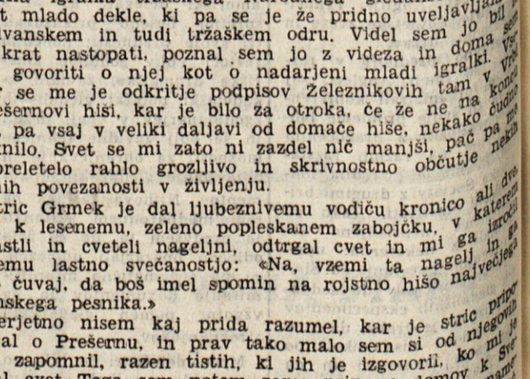
4x200 m: 1. Japonska (Tu... Suzuki, Shji, Ono) 8'44"4; ... ZDA (Armstrong, Woode... Harrison, Konno) 9'2".

V prvem nastopu češkim ... bojkarjev Slavije v Zagre... so bili Čehi dvakrat zmaga... ti. Ženska ekipa Slavije je p... magala Mladost 3:0, moška ... s 3:1.

Odgovorni urednik STANISLAV RENKO
Tiska Tiskarski zavod ZTT ...

Kino na Opčinah

predvaja danes 23. t. m. ob 18. uri film:

„Marijuana"

Igralci: JOHN WAYNE, NANCY OLSON

Vladimir Bartol: **MLADOST PRI SVETEM IVANU** (Druga knjiga)

TEŽKA JE POT DO UČENOSTI

60. Tretje poglavje: INTERMEZZO NA GORENJSKEM - DVAKRAT Z GRMEKOVIMI NA POČITNICAH V RIBNEM PRI BLEDU

Sprejel sem pisemce in groš in izvršil vse tako, kakor mi je bil prijazni vojak naročil. Živo mi je ostalo v spominu, kako je dekle, ki je morda prav takrat končavalo učiteljišče, živo zardelo, ko sem ji pisemce izročil. Bil je ta mladenič njen tajni zaročenec, kajti spričo strogosti takratnih staršev, nadučitelja Vrezca še posebej, ni bilo misliti na kako javno shajanje in priznanje. Ta mladenič je bil tudi sam učitelj in je prav takrat služil vojaški rok pri planinskem polku. Pozneje sem izvedel, da se je ta ljubka idilična pustolovščina končala s srečno poroko.

Pozneje je gospodična vpregla še Borisa, ki je bil menda že prej o tem poučen, v to skrivno podjetje, ki je spričo najine zanesljivosti, podkupljene s srebrnimi groši, kaj bujno uspevala. Nosila sva ljubezenska pisemca sem in tja, prejemala mastno nagrado in se obenem veselila, da sva se dala vpreči v to ljubeznivo zaroto, ki se je naposled vsaj deloma tudi po najini zaslugi končala v splošno zadovoljstvo.

Stric Grmek ni zamudil nobene priložnosti, da nas je vse, ki smo bili z njegovo gostoljubno družino na počitnicah, seznanjal z znamenitostmi, ki so bile s krajšimi izleti iz Ribnega dosegljive. Da pa bi bila striceva prizadevnost, da se mlajši na takih izletih resnično tudi kaj naučijo in si kaj koristnega vtisnejo v spomin, čim bolj prikazana in obenem njegov izraziti pedagoški karakter čim bolje osvetljen, naj povem za njegov značaj in njegovo vzgojno vnemo karakteristično prigodo, ki se je pripetila sicer dobro desetletje pozneje, a je zanimiva tudi po tem, ker kar drastično prikazuje lom generacij.

Omenil sem, da tista prva leta, ko so Grmekovi in jaz z njimi zahajali v Ribno, najmlajšega otroka, Nade, še ni bilo na svetu. Rodila se je kot zapoznel otrok, starši so bili že v zrelih letih in v takem primeru je bilo naravno, da so malo punčko vsi, starši, bratje in sestre, razvajali. Ni bila torej več vzgojena v «Grmekovem strahu», kot so bili vzgojeni ostali otroci, ki so svojega očeta ubogali na migljaj in izvajali vse, kar jim je bil naročil, tudi potem, ko ga ni bilo poleg.

Po prvi svetovni vojni, ko je Solza dovršila učiteljišče, je stric Grmek napravil načrt, da bi ona in Nada potovali v Benetke in si tam ogledali čim več znamenitosti in umetniških dokumentov ter se v najkrajšem času čim bolje seznanili z mestom, ki je samo en sam edinstven umotvor. Solza si je morala na listek napisati vse potankosti izleta, ki mu je njen oče kot po navadi pripisoval največjo važnost. Ob tej in tej uri odpelje vlak; od te in do te postaje gledati skozi okno na levo, ker je tam videti to in to; pri naslednji postaji preiti na hodnik in si na desni strani poti ogledati to ali ono; ob tej in tej uri zajtrk, ob oni kosilo, itd.

Solza in Nada sta sedli v vlak in starejša je potegnila iz torbice listek ter po njem začela slediti očetovim navodilom. Z odtujenostjo je začela opazovati Nado, ki se za navodila ni dosti menila ter je udobno sedela v kupeju pri oknu in si ogledovala tisto, kar jo je samo po sebi zanimalo ali ji je ravno prišlo pred oči. Končno pravi Nada: «Zdaj bova pa jedli.» Solza pogleda hitro na listek, nato na uro in vsa prestrašena pravi: «Za božjo voljo, Nada, zajtrk pride šele čez eno uro na vrsto.» Nada se zasmeje in pravi: «Beži, beži, saj naju oče ne vidi.» Nato potegne iz torbe jestvine za zajtrk in jih kot prava Evina hči ponudi najprej Solzi. Nato se jih sama loti s slastjo in končno tudi Solzi ni preostalo drugega, kot da je ugriznila vanje. Tako je mlajša sestra «pohujšala» starejšo in jo obenem osvobodila «Grmekovega strahu»

9.

Vsako leto, ko so prišli Grmekovi na počitnice, je bil obisk Prešernove rojstne hiše v Vrbi za strica Grmeka nekakšno obligatno družinsko romanje. Mašenka, ki je bila že eno leto pred mano v Ribnem, je bila prinesla s seboj nagelj od Prešernove rojstne hiše in nam ga kazala kot neko velikansko znamenitost. Ker je bil pri Grmekovih zmerom kdo nov na obisku, je stric porabil to priložnost, da je vse skupaj popeljal v Vrbo. Teta, ki je morala skrbeti za obede in druge gospodinjske dolžnosti, je bila pozneje od tega romanja izvzeta, kdo drugi, ki je bil v Vrbi že večkrat, se je mogel obisku izogniti le, če je našel kak izgovor, ki se je zdel stricu dovolj tehten.

Za nas, otroke, je bil kajpada že sam izlet v Vrbo dovolj imenitna dogodivščina. S stricem na čelu smo jo urezali proti Radovljici, kjer je stric najel večji «brek», nekako «vrtno kočijo» z dvema konjema, kamor smo se lahko nagnetli vsi, kar nas je šlo na izlet, in uživali v prijetni vožnji pogled na zeleno pokrajino, skozi katero se vije Sava, na zlatoklasa ali že pokošena polja, na košate gozdove in na mogočne planine, ki so nam od vseh strani zastavljale pogled v smeri, kamor smo se vozili.

Že spotoma nas je stric opozarjal na kraje, ki so znani iz Prešernovega življenja, in na druge znamenitosti, ki pa smo jih otroci svoji naravi primerno poslušali samo z enim ušesom. Drugo, bolj odprto, smo nastavljali ali šumom, ki so prihajali iz pokrajine, ali lastnim šalam in prigodam. Da bi se stricu preveč ne zamerili, smo mu stavili kdaj pa kdaj kako vprašanje, na katero nam je vzradoščeno odgovoril.

V Vrbi nam je stric Grmek v družbi domačega vodiča razkazal hišo in njene prostore, kjer se je rodil Prešeren. Videli smo zibelko, «črno kuhinjo» in druge spominske ... nimivosti. Ko smo prišli do spominske knjige, smo se ... sali vanjo, nato pa iskali podpise iz minulega leta in ... vedni ogledovali svoj lastni podpis in podpise znancev. Tak... sem tudi jaz iztaknil Mašenkovega in poleg njega še ... vrsto podpisov Svetoivančanov. Med temi je bila ... Železnikovih, ki so imeli pri Svetem Ivanu nam ... ob začetku bošketa prodajalno tobaka in časopisov, ... me je oče pošiljal v nedeljo po «Edinost» in po ... Valerija Železnikova-Silova, ki je kmalu zaslovela ... rakterna igralka tržaškega Narodnega gledališča, ... takrat mlado dekle, ki pa se je že pridno uveljavljala ... svetoivanskem in tudi tržaškem odru. Videl sem jo ... nekajkrat nastopati, poznal sem jo z videza in doma ... slišal govoriti o njej kot o nadarjeni mladi igralki. ... kakor se me je odkritje podpisov Železnikovih tam v ... v Prešernovi hiši, kar je bilo za otroka, če že ne na ... sveta, pa vsaj v veliki daljavi od domače hiše, nekako ... dotaknilo. Svet se mi zato ni zazdel nič manjši, pač pa ... je spreletelo rahlo grozljivo in skrivnostno občutje ... usodnih povezanosti v življenju.

Stric Grmek je dal ljubeznivemu vodiču kronico ali ... stopil k lesenemu, zeleno popleskanemu zabojčku, v ... so rastli in cveteli nageljni, odtrgal cvet in mi ga ... z njemu lastno svečanostjo: «Na, vzemi ta nagelj in ... dobro čuvaj, da boš imel spomin na rojstno hišo največjega slovenskega pesnika.»

Verjetno nisem kaj prida razumel, kar je stric ... vedoval o Prešernu, in prav tako malo sem si od njegovih ... besed zapomnil, razen tistih, ki jih je izgovoril, ko mi je ... izročal cvet. Tega sem potem zares prinesel domov k ... temu Ivanu, ga hranil več let med drugimi svojimi ... nitostmi v neki škatli, dokler mi ni nekoč kakor čez noč ... sprhnel, da je ostalo po njem komaj par drobnih prašk... sledi.

(Nadaljevanje sledi)